

Kyyjärven kunnan ilmastosuunnitelma 2025–2035

”Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kyyjärvi.”

–Kyyjärven kuntastrategia 2030

Päivitetty 4.4.2025

Tiivistelmä

Kyyjärven kunnan ensimmäinen ilmastosuunnitelma laadittiin osana ympäristöministeriön rahoittamaa Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelma -hanketta vuosina 2023–2025.

Ilmastosuunnitelma toimii kuntastrategian rinnalla **kunta-konsernin ilmastotyötä ohjaavana toimenpideohjelmana**. Ilmastosuunnitelman edistymistä seurataan vuosittain ja päivitetään laajemmin kerran valtuustokaudessa.

Tässä ilmastosuunnitelmassa kuvataan Kyyjärven alueella syntyvien kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä, käydään läpi tavoitteet päästöjen vähentämiseksi sekä kootaan yhteen toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Päästödata perustuu Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) avoimeen aineistoon.

Ilmastosuunnitelma sisältää yhteensä 53 toimenpidettä. Ne on jaettu kuuden pääteeman alle: energia, kestävä ruokajärjestelmä, liikenne ja liikkuminen, kestävä kuluttaminen, luonto ja ympäristö sekä verkostot ja viestintä.

Toimenpiteiden suunnittelussa on huomioitu kuntalaisten, viranhaltijoiden ja kuntapäättäjien näkemyksiä, kuntia koskettavia lakivelvoitteita tuleville vuosille, ympäristöministeriön ohjeita sekä muista kunnista kartoitettuja ilmastotyön käytänteitä.

Ilmastosuunnitelman seurantaan varten toimenpiteille on määritely edistymisen indikaattoreita.

Lisäksi suunnitelmaan on koottu vinkkejä ja työkaluja yhteistyön ja viestinnän kehittämiseen sekä ilmastotyön toimeenpanoon, seurantaan ja päivittämiseen.

Lopusta löytyy lähdeluettelo linkkeineen.

Kunnanhallituksen hyväksymä 28.4.2025

Kunnanvaltuuston hyväksymä 5.5.2025

Sisällysluettelo

Kyyjärven ilmastosuunnitelma

Tiivistelmä

Sisällysluettelo

Keskeiset käsitteet ja lyhenteet

Ilmastosuunnitelman laadinta

Ilmastosuunnitelman reunaehdot

Kasvihuonekaasupäästöt Kyyjärvellä

Ilmastositoumukset

Ilmastosuunnitelma keskittyy taakanjakosektoriin

Päästökehitys vuosina 2007–2022

Päästöjen nykytilanne

Päästöjen jakauma

Päästövähennystavoite

Päästöskenaariot

Päästöskenaariot taulukkona

Ilmastotyön toimenpiteet Kyyjärvellä

Ilmastotyön painopistealueet Kyyjärvellä

Energia

Kestävä ruokajärjestelmä

Liikenne ja liikkuminen

Kestävä kuluttaminen

Luonto ja ympäristö

Verkostot ja viestintä

Ilmastotyön organisointi Kyyjärvellä

Ilmastotyö kunnan strategiassa

Suunnitelman jalkauttaminen

Ilmastotyön seuranta

Ilmastosuunnitelman päivittäminen

Ilmastotyön käynnistäjän työkalupakki

Energiatehokkuuden kehittäminen

Ruokapalveluiden kehittäminen

Maatalouden kehittäminen

Ideoita liikenteeseen ja liikkumiseen

Ideoita kestävään kuluttamiseen

Ideoita luontotyöhön ja monimuotoisuuden ylläpitoon

Ideoita hyvään viestintään

Lähteet

Keskeiset käsitteet ja lyhenteet

CO₂e, hiilidioksidiekvivalentti: Kasvihuonekaasuja (khk) on useita ja niillä kaikilla on erilainen ilmastoa lämmittävä vaikutus. Hiilidioksidiekvivalentissa kaikkien kasvihuonekaasupäästöjen lämmittävä vaikutus on muutettu vastaamaan hiilidioksidia (CO₂), mikä yksinkertaistaa päästöseurantaa. Päästöseurannassa mittayksiköt ovat yleensä muotoa tonni (t) tai kilotonni (kt), eli tuhat tai miljoona kilogrammaa.

Hiilineutraaliustavoite 2035: Ilmastolain mukaan Suomen tulee olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Hiilineutraalius saavutetaan, kun yhteiskunnan aiheuttamat khk-päästöt ovat enintään yhtä suuret kuin laskennalliset hiilinielut tai hankitut päästö-kompensaatiot.

Hiilinielu: Ilmiö tai prosessi, joka sitoo hiiltä sisältävää yhdistettä, yleensä hiilidioksidia. Suurimmat nielut ovat luontoympäristöissä kuten metsät, meret ja maaperä. Hiilinielut lasketaan ensisijaisesti maankäyttösektorilla (LULUCF).

Hinku-laskentamalli: Kuntien tavoitteiden seurantaan tarkoitettu oletuslaskentamalli, joka kuvaa alueella syntyviä taakanjakosektorin päästöjä. Ei sisällä päästökauppaan kuuluvien teollisuuslaitosten polttoaineiden käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta, teollisuuden jätteiden käsittelyn päästöjä eikä kuorma- ja linja-autojen läpiajoliikennettä. Tarvittaessa alueella tuotetusta tuulivoimasta voidaan laskea kunnalle päästöhyvityksiä vuosittaisen sähkön päästökertoimen mukaan.

Khk-päästöt, kasvihuonekaasupäästöt: ilmastoa lämmittävien ja kasvihuoneilmiötä voimistavien kaasumaisten aineiden päästöt ilmakehään. Päästölaskennassa huomioidaan seuraavat kasvihuonekaasut: hiilidioksidi (CO₂), metaani (CH₄), typpioksiduuli (N₂O) sekä fluoratut kasvihuonekaasut eli F-kaasut.

Kompensaatio / päästöhyvitykset: Toimija hankkii oman toiminta-alueensa ulkopuolelta päästö-vähennysyksiköitä, joilla laskennallisesti hyvitetään sen toiminnasta syntyvät kasvihuonekaasupäästöt.

Maankäyttösektori (LULUCF): Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsäsektori (eng. Land Use, Land Use Change and Forest) pitää sisällään kuusi erilaista maankäyttöluokkaa: metsämaa, viljelysmaa, ruohikkoalueet, kosteikot, rakennetut alueet sekä puutuotteiden varastointi alueet.

Perusuraskenaario: Kunnalle laadittu ennuste kasvihuonekaasupäästöjen kehittymisestä, missä on huomioitu yleinen markkinakehitys sekä vallitseva nykyinen lainsäädäntö ja politiikkatoimet.

Päästökauppasektori: Päästökauppasektoriin kuuluvat teollisuus- ja energiantuotantolaitokset (>25MW) sekä Euroopan sisäinen lentoliikenne. Lisäksi Suomessa päästökauppasektorin alle lasketaan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset, joiden nimellisteho on vähintään 20 MW. Sektorin päästövähennyksiä ohjataan pääsääntöisesti markkinaehtoisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kautta.

Taakanjakosektori: Taakanjakosektoriin kuuluvat liikenne, maatalous, rakennusten erillislämmitys, jätehuolto, työkonet ja fluoratut kasvihuonekaasut (F-kaasut) sekä päästökaupan ulkopuoliset pienteollisuus- ja lämpölaitokset. Taakanjakosektorin päästövähennyksiä ohjataan sekä kansallisella että EU-tason säätelyllä.

SYKE: Suomen ympäristökeskus (SYKE) on valtion tutkimuslaitos, jossa työskentelee noin 700 asiantuntijaa. Toimintaa ohjaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö.

Vaihtoehtoinen käyttövoima: Laskennallisesti vähäpäästöiset, erityisesti ajoneuvojen voimanlähteenä käytettävät bio- ja synteettiset polttoaineet sekä sähkö. Bio- ja synteettisiä polttoaineita ovat mm. biodiesel, etanoli, metanoli, metaani (biokaasu) sekä vety. Biopolttoaineiden vähäpäästöisyys perustuu niiden kasvi- tai jättepohjaisiin raaka-aineisiin, fossiilisten sijasta. Synteettisiksi polttoaineiksi luetaan erityisesti vedystä ja metaanista jalostetut kaasut ja nestemäiset hiilivedyt.

Ilmastosuunnitelman laadinta

Ilmastosuunnitelman valmistelussa on käytetty laajoja tausta-aineistoja, jotka pohjautuvat julkisiin tietolähteisiin ja -kantoihin sekä kuntien viranhaltijoiden lausuntoihin. Taustatyönä selvitettiin, millaisia ilmastotoimia kunnassa on jo aiemmin tehty. Lisäksi kartoitettiin, millaisia ilmastosuunnitelmia ja -toimia muissa, samankaltaisissa kunnissa on tehty.

Ilmastosuunnitelma on kuntaorganisaation virallinen toimenpideohjelma – kuntaorganisaation ja sen konserniyhtiöiden viranhaltijat sekä kuntapäätäjät olivat keskeisessä roolissa osana laadintaprosessia.

Aloituskvaiheessa pyrittiin tunnistamaan ja ottamaan mukaan myös merkittävimmät ulkoiset sidosryhmät, joita olivat kunnan asukkaat, kausiasukkaat, järjestöt ja yhdistykset, seurakunnat, koulut sekä kunnassa toimivat yritykset.

Kaikkia sidosryhmiä lähestyttiin verkkokyselyiden avulla, hankkeen järjestämien tilaisuuksien yhteydessä tai jalkautumalla kunnassa olleisiin tapahtumiin. Toimijoilta

kysyttiin heille tärkeitä näkökulmia, jotka olisi syytä ottaa huomioon kunnan ilmastotyön suunnittelussa.

Tausta- ja osallisuustyön jälkeen toimenpidekokonaisuuksia rakennettiin yhdessä kuntien toimialojen ja konserniyhtiöiden kanssa. Toimenpiteiden suunnittelua ja valintaa ohjasivat seuraavat asiat: kuntia velvoittavat lait ja säädökset, realistiset kustannusvaikutukset, päästövähennyspotentiaalin vaikuttavuus sekä virkahenkilöstön ja sidosryhmien laaja tuki.

Ilmastosuunnitelman laadinnassa hyödynnettiin laajasti Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) khk-päästödataa ja skenaario-työkalua, joihin päivittyvät kuntakohtaiset päästötiedot vuosittain.

Ilmastosuunnitelma laadittiin ympäristöministeriön rahoittamassa Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelma –hankkeessa vuosina 2023–2025.

Kiitos kaikille ilmastosuunnitelman tekoon osallistuneille!

Ilmastosuunnitelman reunaehdot

Kyyjärven kunnan ilmastosuunnitelman laadinnan lähtökohtana on käytetty ilmastolakiin* kirjattuja kuntia koskevia velvoitteita sekä ympäristöministeriön suosituksia. Niiden mukaan kunnan on laadittava ja myöhemmin päivitettävä ilmastosuunnitelma vähintään kerran valtuustokaudessa. Sen tulee sisältää vähintään:

1. tavoite khk-päästöjen vähentämiseksi

Kunnan on huomioitava ilmastolain mukaiset kansalliset ilmastotavoitteet omassa tavoitteen asetannassaan. Poikkeamat tavoitteeseen ovat mahdollisia, mutta ne tulee vahvasti perustella suunnitelmassa ja antaa niistä lausunto ympäristöministeriölle.

Kyyjärven kunnan ilmastosuunnitelma seuraa ilmastolain tavoiteuraa, tavoitellen –70 % päästövähennystä vuoteen 2035. Vertailuvuotena käytetään maakunnallisen ilmastotiekartan mukaista sekä usean muun keskisuomalaisen kunnan tavoin vuotta 2007.

2. toimet, joilla khk-päästöjä vähennetään kunnassa

Tavoitteet on saavutettava päästöjä vähentävillä toimenpiteillä, eikä hyvityksiä tai nieluja voi sisällyttää tavoitteen

asetantaan. Tämä sen takia, että kunnat ovat eriarvoisessa asemassa esim. tuulivoimahankkeiden kannalta.

3. tiedot khk-päästöjen kehityksestä

Ilmastosuunnitelmassa on kuvattava päästöjen historiallista kehitystä ja nykytilaa sekä mahdollisuuksien mukaan arvioida tulevaa päästökehitystä. Ilmastosuunnitelman tavoitteet, toimet ja seuranta keskittyvät ensisijaisesti taakanjako- sektorille (ks. sivu 10).

SYKE ylläpitää avointa tietokantaa (*kuntien ja alueiden khk-päästöt*) sekä erilaisia julkisia laskentatyökaluja esim. *kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu*, jotka soveltuvat etenkin taakanjakosektorin ilmastotyön seurantaan. SYKEN aineistoa on laajasti hyödynnetty tämän ilmastosuunnitelman valmistelussa. Päästökehitystä kuvataan sivuilla 11–15.

4. tiedot suunnitelman toteutumisen seurannasta

Ilmastosuunnitelma on toistaiseksi voimassa oleva asiakirja, jonka etenemistä ja päästökehityksen seuranta kunnan odotetaan seuraavan säännöllisesti (ks. sivu 50–51).

*Katso tarkemmin ilmastolakiin maaliskuussa 2023 tehdyt muutokset <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2023/108>

Kasvihuonekaasupäästöt Kyyjärvellä

Tässä osiossa esitetään päästöjen kehitys ja jakauma Kyyjärvellä vuosien 2007–2022 välillä sekä arvio (skenaario) päästöjen kehittymisestä vuoteen 2035 asti.

Ilmastositoumukset

EU:n ilmasto- tavoitteet

Kansalliset ilmastotavoitteet

Maakunnalliset ilmastotavoitteet

Kyyjärven kunnan ilmastosuunnitelma

EU:n tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään **40 % vuoteen 2030 mennessä** vuoden 1990 päästötasosta. Pidemmällä aikajänteellä tavoitteena on leikata kasvihuonekaasupäästöistä **80 % vuoteen 2050 mennessä**.

Kansallista ilmastopolitiikkaa ohjaa ilmastolaki. Sen mukaan Suomen on oltava hiilineutraali viimeistään vuonna 2035. Kansalliset päästövähennystavoitteet ovat **–60 % vuoteen 2030 mennessä, –80 % vuoteen 2040 mennessä ja –90 % vuoteen 2050 mennessä** (pyrkien –95 %:iin) verrattuna vuoden 1990 tasoon.

Keski-Suomen maakuntastrategian tavoitteena on saavuttaa **hiilineutraalius ja luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä**. Tavoitetta toteutetaan Keski-Suomen luonto- ja ilmastotiekartan toimenpiteillä.

Kyyjärven kunnan ilmastosuunnitelma on valmistunut 2025. Kyyjärven kunta tavoittelee **–70 % päästövähennystä (pl. maatalous) vuoteen 2035 mennessä** verrattuna vuoden 2007 tasoon. Maataloudessa tavoitellaan samalla aikajaksolla **–25 % päästövähennyksiä**.

Ilmastosuunnitelma keskittyy taakanjakosektoriin

EU:n ilmastopolitiikkaa ja sen khk-päästöjen laskentaa koordinoidaan sektorijaon kautta. Näitä sektoreita ovat taakanjakosektori, päästökauppasektori sekä maankäyttö-, maankäytön muutokset ja metsäsektori (LULUCF).

Tässä Kyyjärven kunnan ilmastosuunnitelmassa keskitytään taakanjakosektorin toimenpiteisiin. Muita päästösektoreita ovat päästökauppa- ja ns. maankäyttösektori. Niiden toimenpiteitä ja seuranta toteutetaan ensisijaisesti kansallisella tasolla.

Kyyjärven ilmastosuunnitelma

TAAKANJAKOSEKTORI

- Rakennusten erillislämmitys
- Kulutussähkö
- Liikenne
- Työkoneet
- Maatalous
- Jätehuolto
- F-kaasut
- Pienemmät teollisuus- ja lämpölaitokset (päästökaupan ulkopuoliset)

Kansallisen tason toimenpiteet ja seuranta

PÄÄSTÖKAUPPASEKTORI

- Suuret teollisuus- ja energiantuotantolaitokset
- Suomessa myös pienemmät sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset, joiden nimellisteho ylittää 20 MW
- Euroopan sisäinen lentoliikenne

MAANKÄYTTÖ-, MAANKÄYTÖN MUUTOKSET JA METSÄSEKTORI (LULUCF)

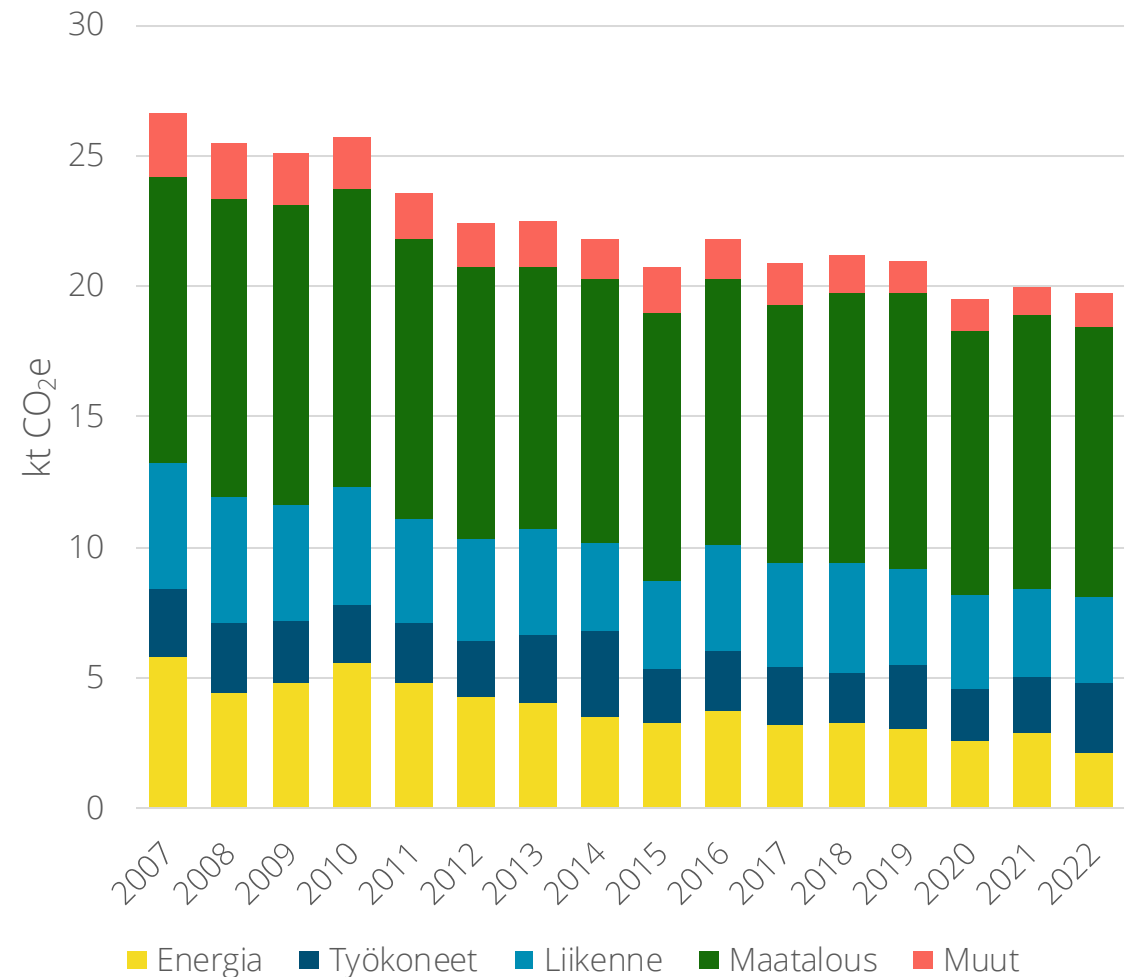
- Metsämaat
- Viljelysmaat (CO₂)
- Ruohikkoalueet
- Kosteikot
- Muut rakennetut alueet
- Puunvarastointialueet
- Tähän sektoriin sisältyvät potentiaaliset hiilinielut

Päästökehitys vuosina 2007–2022

Kyyjärven khk-päästöt ovat vähentyneet 26 % vuosina 2007–2022. Päästövähennys on ollut reilusti pienempi kuin maakunnassa (–41 %), ja hieman pienempi kuin maaseutumaaisissa kunnissa keskimäärin (–32 %). Päästöt olivat vuonna 2007 yhteensä 26,7 kt CO₂e ja vuonna 2022 19,7 kt CO₂e.

Merkittävimmistä päästölähteistä liikenteen päästöt ovat vähentyneet lähes kolmanneksella ja maatalouden noin 6 % vuosina 2007–2022. Työkoneissa päästöt eivät käytännössä ole vähentyneet vertailuvälillä.

Suurimmat vähennykset on saavutettu energiasektorilla (kulutussähkö & erillislämmitys), jossa päästöt ovat vähentyneet 64 %.

Kaavio 1: Päästöjen kehitys Kyyjärvellä vuosina 2007–2022.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta312

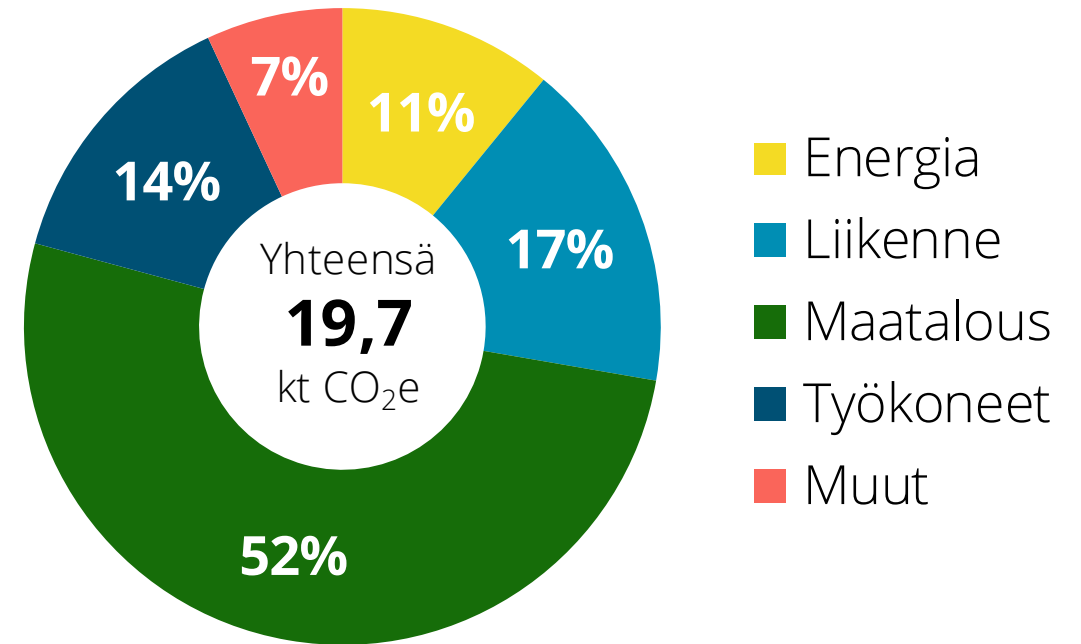
Päästöjen nykytilanne

Kyyjärven alueelliset khk-päästöt olivat yhteensä noin 20 kt CO₂e vuonna 2022. Suurimmat päästösektorit ovat maatalous (10,3 kt), liikenne (3,3 kt) sekä työkoneet (2,7 kt). Myös energiankulutus (kulutussähkö & erillislämmitys, yhteensä 2,1 kt) on merkittävimpien päästölähteiden joukossa.

Päästötiedot perustuvat Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) avoimeen dataan, jossa päästötieto päivittyy 1–2 vuoden viiveellä. Hinku-laskentamenetelmä kuvaa kunnan alueella syntyviä khk-päästöjä, joihin kuntaorganisaatio pystyy omalla toiminnallaan suoraan ja/tai epäsuoraan vaikuttamaan.

Laskenta ei sisällä päästöhyvityksiä (esim. tuulivoima), päästökauppaan kuuluvien teollisuuslaitosten poltto-aineiden käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta ja jätteiden käsittelyn päästöjä eikä tieliikenteen läpiajoliikennettä.

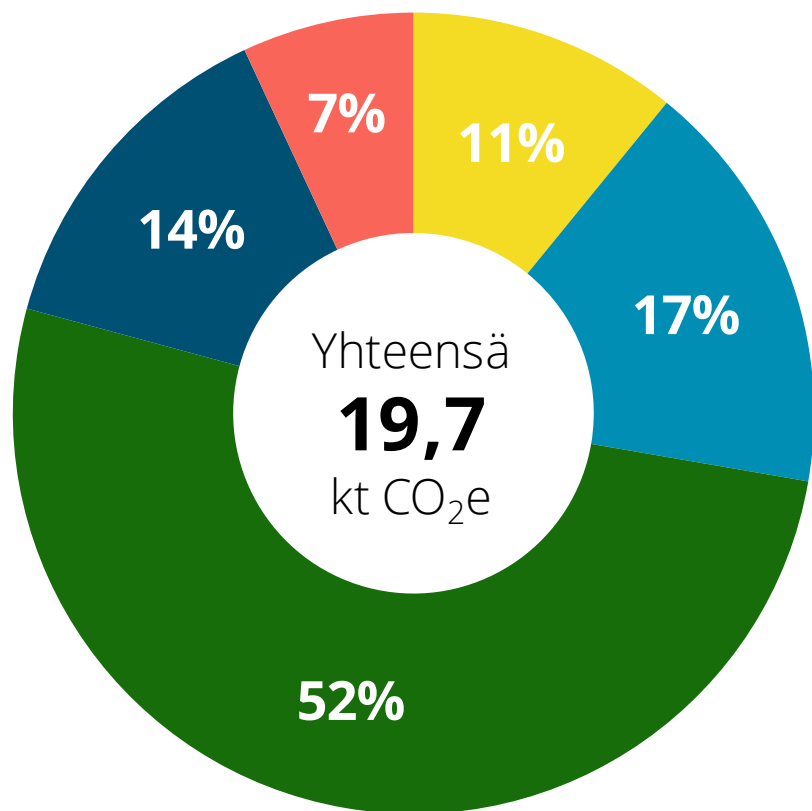
Seuraavalla sivulla avataan päästöjakaumaa lisää eli kerrotaan mitä päästölähteitä eri alasektoreihin sisältyy.

Kaavio 2: Päästöjen jakauma Kyyjärvellä vuonna 2022.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta312

Päästöjen jakauma

Kaavio 3: Päästöjen jakauma Kyyjärvellä vuonna 2022.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta312

ENERGIA (YHT. 11 %)

Kulutussähkö (2 %)

Muun kuin lämmityssähkön päästöt laskettuna energiankulutuksen kansallisen keskim. päästökertoimen mukaan. Sisältää myös muiden lämpöpumppujen kuin maalämmön sähkönkulutuksen.

Rakennusten erillislämmitys (9 %)

Rakennusten lämmitykseen käytetyn energian päästöt lämmitysmuodoittain:

- sähkolämmitys (ml. maalämpö) 1 %
- kaukolämpö 1 %
- öljylämmitys 3 %
- muu lämmitys (puu, hake, pelletti) 4 %

LIIKENNE (17 %)

Tie-, raide- ja vesiliikenteen käyttöperäiset päästöt laskettuna kuntaan rekisteröityjen ajoneuvojen (pl. junat) keskim. ajosuoritteen ja päästökertoimen mukaisesti. Käytännössä päästöt muodostuvat tieliikenteestä. Ei sisällä ohikulkuliikennettä.

TYÖKONEET (14 %)

Kuntaan rekisteröityjen rakennus-, kaivos-, teollisuus-, tietyö-, maa- ja metsätalous- sekä muiden työkoneiden päästöt. Sisältää myös esim. maansiirto-, viheralue- ja pientalojen työkoneet.

MAATALOUS (52 %)

Maatalouskaasut (metaani ja dityppioksidi) eläinten ruoansulatuksesta, lannan- käsittelystä ja maatalousmailta. Lisäksi kalkituksen ja urealannoituksen päästöt. Ei sisällä maankäyttösektoriin (LULUCF) kuuluvia CO₂-päästöjä maatalousmailta.

MUUT PÄÄSTÖT (YHT. 7 %)

F-kaasut (1 %)

Fluoratut khk-päästöt etenkin kaupan ja ammattikeittiöiden kylmälaitteista, rakennusten ja ajoneuvojen ilmastointilaitteista sekä muista lähteistä kuten sähköiset kytkinlaitteet, aerosolit ja liuottimet sekä palontorjunta-aineet.

Teollisuus (4 %)

Teollisuuslaitosten polttoaineiden käytöstä aiheutuvat päästöt. Ei sisällä energiantuotantoa, teollisuuskiinteistöjen lämmitystä (mukana energia-kategoriassa) eikä päästökaupan alaisten teollisuuslaitosten päästöjä.

Jätteiden käsittely (2 %)

Jätteiden käsittelystä aiheutuvat päästöt perustuen jätemääriin. Sisältää kaato- paikkasijoituksen metaanipäästöt sekä kompostoinnin, mädätyksen ja jäteveden- puhdistuksen khk-päästöt.

Päästövähennystavoitteet

Kyyjärven kunnan päästövähennystavoite on jaettu kahteen osaan:

1) Taakanjakosektori ilman maatalouden päästöjä

Seuraa kansallista tavoiteuraa muilta osin, paitsi maatalouden osalta. Khk-päästöjä pyritään **vähentämään 70 %** vuoteen 2035 mennessä verrattuna vuoden 2007 tasoon.

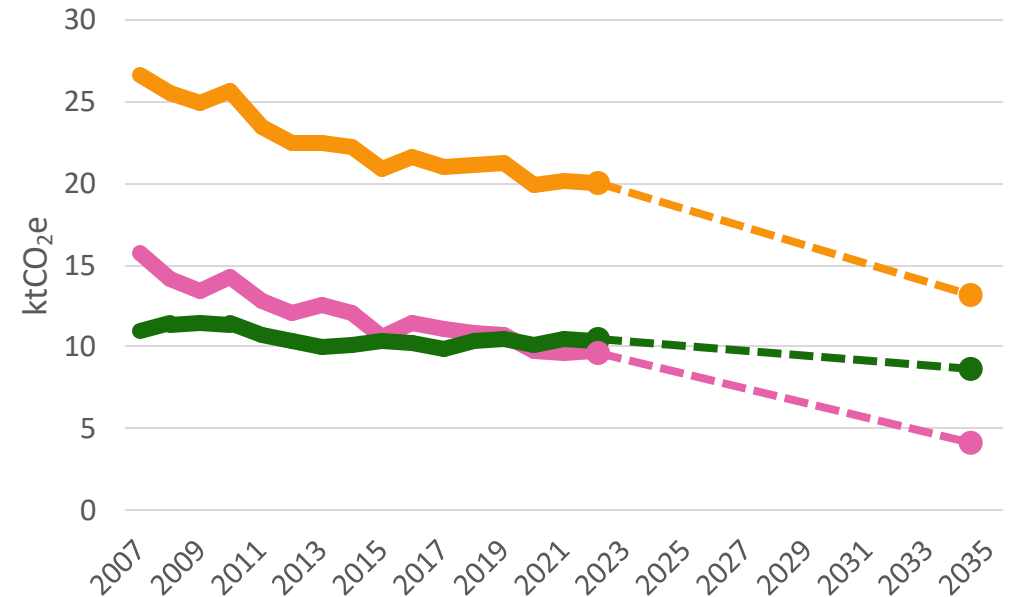
2) Maatalouden päästöt

Maatalouden osalta **päästövähennystavoite on –25 %** vuoteen 2035 mennessä verrattuna vuoden 2007 tasoon. Tavoite perustuu MTK:n maatalouden vähähiilisyystiekartan WAM1-skenaarioon*.

Jako on tehty maatalouden päästöjen erittäin suuren osuuden perusteella – johon kunnalla on vain vähän rajallisia, epäsuoria vaikuttamiskeinoja. Lisäksi muutokset maataloudessa tapahtuvat niin hitaasti, että kansallisella tavoiteuralla pysyminen on epärealistista.

*WAM1-lisätoimiskenaario käsittelee maataloudessa tarvittavia ilmastotoimenpiteitä. Sitä kuvataan kunnianhimoiseksi, mutta realistiseksi. Skenaario huomioi biokaasun tuotannon ja hyödyntämisen vaikutukset. Maatalouden päästöjen ennakoitaan vähenevän 19,6 % vuoteen vuosina 2020–2035. Kyyjärven päästövähennystavoite 2) on laskettu skenaarion mukaisesti.

https://www.mtk.fi/documents/d/mtk/maatalouden_ilmastotiekartta_2024_netti

Kaavio 4: Kyyjärven kunnan päästövähennysten tavoiteurat

	2007 taso	2035 tavoitetaso
1) Taakanjakosektorin päästöt (pl. maatalous)	15,7 kt CO ₂ e	4,7 kt CO ₂ e (–70 %)
2) Maatalouden päästöt	11,0 kt CO ₂ e	8,3 kt CO ₂ e (–25 %)
Kokonaispäästöt yht.	26,7 kt CO ₂ e	13,0 kt CO ₂ e (–51 %)

Päästöskenaariot

Päästöskenaario on arvio tulevasta päästökehityksestä. Kyyjärven kaksiosaisen päästövähennystavoitteen osalta skenaariolaskenta on tehty suhteessa molempiin tavoiteuriin, hyödyntäen Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) skenaariotyökalua*. Skenaariokuva on tarkemmin eritelty seuraavalla sivulla.

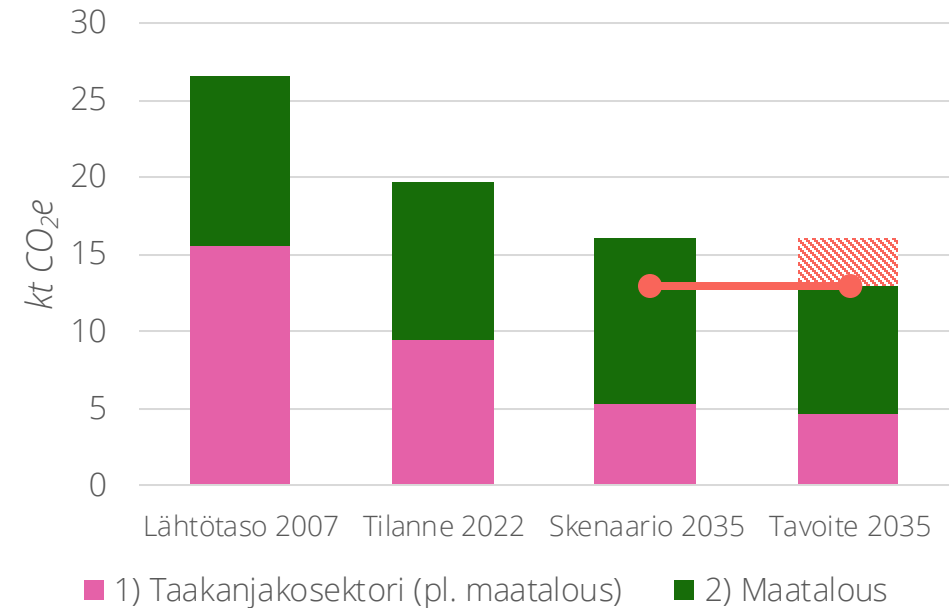
1) Taakanjakosektori ilman maatalouden päästöjä

Päästöjen ennakoidaan vähenevän Kyyjärvellä vuoteen 2035 mennessä noin 66 %, mikä jäisi 0,6 kt CO₂e Kyyjärven kunnan päästövähennystavoitteesta (–70%).

2) Maatalouden päästöt

Skenaariossa päästöjen ennakoidaan vähenevän 2 % vuoteen 2035 mennessä. Tämä on 2,5 kt CO₂e Kyyjärven maataloutta koskevaa tavoitetasoa (–25 % päästövähennys) enemmän.

*SYKE:n laatima ennuste on ns. perusuraskenaario. Siinä on huomioitu jo toteutunut päästökehitys vuoteen 2021 asti sekä sen jälkeen odotettavissa oleva päästövähenemä olettaen, että kansallisessa ilmastopolitiikassa määrätyt toimet toteutuvat suunnitellusti. Päästökuilu, eli tavoitteiden ja perusuraskenaarion erotus, on merkitty kaavioon punaisella.

Kaavio 5: Skenaario Kyyjärven päästökehityksestä vuoteen 2035 asti.

Lähde: <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

	Kokonais- päästöt yht.	1) Taakanjakosektori (pl. maatalous)	2) Maatalous
Tavoite 2035	13,0 kt CO ₂ e (–51 %)	4,7 kt CO ₂ e (–70 %)	8,3 kt CO ₂ e (–25 %)
Skenaario 2035	16,1 kt CO ₂ e (–40%)	5,3 kt CO ₂ e (–66 %)	10,8 kt CO ₂ e (–2 %)
Päästökuilu	3,1 kt CO ₂ e	0,6 kt CO ₂ e	2,5 kt CO ₂ e

Päästöskenaariot taulukkona

Sektori	2007	2022	Skenaario 2035	Huomioita
1) Yhteensä	15,6	9,4	5,3	Kyyjärven päästövähennystavoitteen osa 1) taakanjakosektorin päästöt ilman maatalouden päästöjä.
Energiankulutus (erillislämmitys & kulutussähkö)	5,8	2,1	1,2	Uusiutuvan sähköntuotannon kasvaessa valtakunnallinen sähkön päästökerroin laskee. Kiinteistöissä tehdään merkittäviä parannuksia energiatehokkuuteen ja lämpöpumput yleistyvät sähkölämmityksen tukena sekä korvaamaan öljylämmitysjärjestelmiä. Väestökehitys vaikuttaa alueen energiankulutukseen laskevasti.
Liikenne	4,8	3,3	1,6	Vaihtoehtoiset käyttövoimat yleistyvät, etenkin täyssähkö- ja ladattavat hybridihenkilöautot. Ajoneuvokanta uusiutuu vähäpäästöisemmäksi. Väestökehitys vaikuttaa ajoneuvo- ja liikennemääriin laskevasti.
Työkoneet	2,6	2,7	1,8	Kalusto uusiutuu vähäpäästöisemmäksi, mutta esimerkiksi vaihtoehtoisten käyttövoimien ei ennakoida yleistyvän työkonekäytössä.
Muut lähteet (ks. sivu 13)	2,4	1,3	0,7	Verrattuna vuoden 2022 tasoon, F-kaasujen päästöjen ennakoidaan puolittuvan käytön rajoituksin sekä vähäpäästöisempiin kylmäaineisiin siirtymällä. Jätteidenkäsittelyn päästöjen odotetaan laskevan kolmanneksella mm. lajittelun ja kierrätyksen tehostuessa. Muissa alakategorioissa ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia.
2) Maatalous	11	10,3	10,8	Perusurassa maatalouden päästöjen odotetaan kasvavan yhteensä n. 5 % vuodesta 2022. Kasvua ennakoidaan tapahtuvan kaikissa päästölähteissä (ks. sivu 27).

Ilmastotyön toimenpiteet Kyyjärvellä

Tähän osioon on koottu toimenpiteet teemoittain
Kyyjärven ilmastosuunnitelman toteuttamiseksi.

Ilmastotyön painopistealueet Kyyjärvellä

Energia

Energia-teema sisältää energiatehokkuuteen, uusiutuvan energian tuotantoon sekä kiinteistöjen tilankäytön tehokkuuteen liittyviä toimenpiteitä.

Kestävä ruokajärjestelmä

Kestävä ruokajärjestelmä -teeman keskiössä ovat ekologinen ja kustannustehokas ruuantuotanto, terveellinen ja kasvispainotteinen ruuankulutus sekä ruokahävikin vähentäminen.

Liikenne ja liikkuminen

Liikenne ja liikkuminen tähtää etenkin tieliikenteen päästöjen vähentämiseen. Toimenpiteet liittyvät kävelyn ja pyöräilyn, julkisen liikenteen ja ajoneuvojen vaihtoehtoisten käyttövoimien edistämiseen sekä etäpalveluiden kehittämiseen.

Kestävä kuluttaminen

Kestävä kuluttaminen -teemassa keskeisiä ovat materiaalien kierrätyksen tehostamiseen, tavaroiden käyttöasteen nostamiseen ja elinkaaren pidentämiseen sekä kunnan maankäytön, rakentamisen ja hankintojen ympäristövaikutusten vähentämiseen liittyvät toimet.

Luonto ja ympäristö

Luonto ja ympäristö sisältää luonnon monimuotoisuutta edistäviä ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä toimia. Kokonaisuus sivuaa myös maankäyttösektorin ilmastotyötä (ks. sivu 9).

Verkostot ja viestintä

Verkostot ja viestintä -teema käsittelee kunta-organisaation ilmasto- ja kestävyystyön näkyvyyttä, kestävyyskasvatusta, tiedon välittämistä kuntalaisille sekä paikallisten toimijoiden innostamista mukaan ilmastotyöhön yhdessä kunnan kanssa.

Energia

"Kyyjärvellä toiminta on yrittäjämäistä ja kustannustehokasta. Yritteliäs asenne heijastuu kunnan toiminnassa ja kehittämisessä. Katsotaan koko kunnan etua."

– ote Kyyjärven kuntastrategiasta 2030

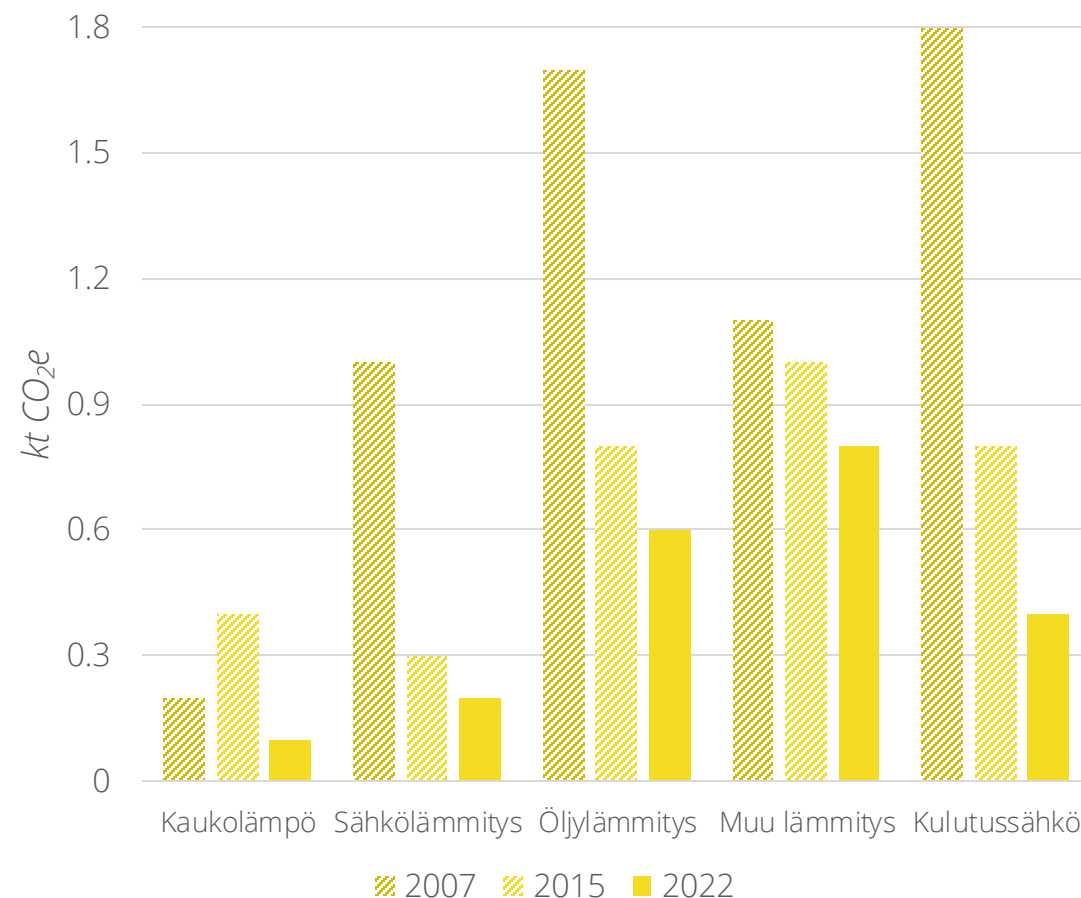

Energiankulutuksen päästöt

Kyyjärvellä energiankulutuksen päästöt olivat yhteensä 2,1 kt CO₂e vuonna 2022. Ne muodostivat noin kymmenyksen alueen kokonaispäästöistä.

Energiankulutuksen päästöt ovat pudonneet 64 % vuoden 2007 tasosta (5,8 kt). Taustalla vaikuttavat etenkin ostosähkön (kotimaisen sähköntuotannon) päästöjen voimakas lasku, öljylämmitysjärjestelmien korvaaminen muilla lämmitys-
muodoilla sekä erilaiset energiatehokkuustoimet.

Kunnan keskeisiä vaikuttamiskeinoja ovat energiatehokkuustoimet hallitsemassaan kiinteistökannassa, vähäpäästöisen energian hankinta, uusiutuvan energiantuotannon edistäminen sekä asukkaiden ja yritysten kannustaminen vastaaviin toimiin.

Kaavio 5: Energiankulutuksen päästöjen kehitys Kyyjärvellä käyttökohteittain.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta312

Toimenpiteet (1/4)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Älykäs ja energiatehokas kiinteistötekniikka						
1	Katu- ja ulkoalue- valaisimien vaihto led-tekniikkaan	- Jatketaan kunnan hallinnoimien katu- ja tieosuuksien sekä piha-alueiden ja liikuntapaikkojen valaisimien vaihtoa led-tekniikkaan. - Tavoite: 80 % valaisimista on ledejä v. 2029 mennessä (nykyisin n. 50 %).	2025– 2032	**	%-osuus valaisin- kannasta	Tekninen osasto
2	Kiinteistöjen valaisimien vaihto led-tekniikkaan	100 % kiinteistöjen valaisimista on vaihdettu led-tekniikkaan v. 2028 mennessä. Vaihtotyötä tehdään määrärahojen puitteissa ja etenkin peruskorjausten yhteydessä.	2025– 2027	**	%-osuus valaisin- kannasta	Tekninen osasto
3	Valaistuksen aikaohjaus ja muut ohjausjärjestelmät	- Kiinteistöjen valaisimissa on aikaohjaus. - Otetaan automaatio-ohjaus kaikkiin uusiin kiinteistöjen valaisimiin. - Jatketaan katuvalojen yöhimmennyksiä. Huolehditaan riittävästä yöaikaisesta valaistuksesta risteysalueilla ja suojateilla.	Jatkuva	*	Valaisimien energiankulutus (MWh/v)	Tekninen osasto
4	Lämmityksen ja ilman- vaihdon säätö sekä optimointi	- Säännölliset säädöt ja optimointi energiankulutuksen vähentämiseksi. - Investoidaan uuteen, energiatehokkaampaan kiinteistötekniikkaan määrärahojen puitteissa ja etenkin peruskorjausten yhteydessä.	Jatkuva	**	%-osuus, vuosittain tarkastetut talo- tekniset laitteet	Tekninen osasto
5	Hyödynnetään lämpö- pumppuja kiinteistöjen lämmityksessä/ jäähdytyksessä	Kartoitetaan kunnan kiinteistökannasta maalämmölle ja -viileälle sekä muille lämpöpumpputeknologioille (ilmalämpö, vesi-ilmalämpö) soveltuvat kohteet. Esim. Kivirantaan ilmalämpöpumput.	Jatkuva	**	Kartoitus tehty K/E	Tekninen osasto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/4)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
6	Kaukolämpöverkon energiatehokkuutta kehitetään aktiivisesti	- Investoidaan kaukolämpöverkon energiatehokkuuteen määrärahojen puitteissa. - Tavoitteena on laajentaa kaukolämpöverkostoa, mikä mahdollistaisi uudet asiakkuudet.	Jatkuva	**	Kaukolämpö- verkon siirto- häviöt (%)	Kyyjärven Lämpö Oy
Automaatio ja digitaaliset ratkaisut kiinteistökannan hallinnassa						
7	Tehostetaan tilojen käyttöä kunnan omistamissa kiinteistöissä	- Kartoitetaan kiinteistökannan ja -tilojen käyttöastetta sekä käyttäjäryhmien ja järjestöjen tilatarpeita. - Supistetaan kiinteistökantaa (ks. toimenpide #7).	2025– 2027	**	Tilojen käyttöaste (%)	Tekninen osasto; Kyyjärven Vuokra- asunnot Oy
8	Kiinteistökannan suunnitelmallinen hallinta, tavoitteena korkea käyttöaste ja energiatehokkuus	- Laaditaan pitkän aikavälin toimintasuunnitelma (PTS) kiinteistökannan hallintaan lähivuosina. - Luovutaan kunnan ydintoimintojen kannalta turhista sekä ilman käyttöä olevista ja huonokuntoisista kiinteistöistä (myynti/purku). - Kartoitetaan säilytettävien kiinteistöjen energiaremonttien tarve (esim. lisäeristys, tiivistys) säännöllisesti ja etenkin peruskorjausten yhteydessä.	Jatkuva	**	Kiinteistöt energialuokittain (% per luokka)	Tekninen osasto; Kyyjärven Vuokra- asunnot Oy

Toimenpiteet (3/4)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
9	Kiinteistöjen ja infran energiankulutusta seurataan aktiivisesti sekä siitä raportoidaan ja viestitään säännöllisesti	- Raportoidaan kiinteistöjen ja infrastruktuurin energiankulutus osana kunnan ja konserniyhtiöiden vuosikertomuksia sekä hyödynnetään tietoa viestinnässä. - Kehitetään energiankulutuksen seurantaa esim. kartoittamalla energianhallinnan ohjelmiston käyttöönoton kustannusvaikutuksia.	Jatkuva	*	Energiankulutus käyttökohteittain (MWh/v)	Tekninen osasto
10	Henkilökunnan koulutus/ohjeistus energiansäästöön	- Kaikki kiinteistönhuollon ja energiatekniikan parissa työskentelevät työntekijät osallistuvat automaatioon/energiansäästöön tähtääviin koulutuksiin vuosittain. - Ohjeistetaan vuosittain koko henkilöstöä energiansäästöön.	Jatkuva	*	%-osuus, koulutettu henkilöstö	Tekninen osasto; Hallinto-osasto
Uusiutuvien energiamuotojen käyttö ja paikallinen tuotanto						
11	Kuntakonserni käyttää vähäpäästöistä energiaa	- Kuntakonserni ostaa ja käyttää jatkossa vain täysin uusiutuvilla tai CO₂-neutraaleilla tuotantomuodoilla tuotettua sähköä (nykyisellä sopimuskaudella osuus n. 90 %). Jatketaan sähköenergian hankintaa osana Keski-Suomen hankinta-verkostoa. - Kyyjärven Lämmön tuottama ja jakelema kaukolämpö perustuu lähialueelta hankittuihin puupohjaisiin polttoaineisiin. Kaukolämpö sai v. 2009 Suomen Luonnonsuojeluliiton EKOenergia-merkin.	2025–2032	***	CO ₂ -neutraalien tuotantomuotojen osuus ostetusta sähköstä (%); Kaukolämmön päästökerroin (kg CO ₂ e/MWh)	Tekninen osasto

Toimenpiteet (4/4)

Energia

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
12	Selvitetään aurinkoenergian lisäysmahdollisuudet kuntakonsernin kiinteistöissä	- Kartoitetaan kiinteistöt, joihin aurinkopaneelien asennus on teknillis- taloudellisesti mahdollista. Esim. jätevedenpuhdistamo, kaukolämpölaitos - Aurinkopaneelien asennus tai vähintään valmius huomioidaan kiinteistöjen katto- ja IV-remonttien sekä investointisuunnitelmien yhteydessä. - Selvitetään mahdollisuudet ja kiinnostus aurinkopaneelien yhteis- hankintaan (esim. muut kunnat, alueen yritykset ja asukkaat).	2026– 2030	**	Kartoitettujen kohteiden lkm.; Aurinkoenergian tuotto (MWh/v); Yhteishankinta toteutunut K/E	Tekninen osasto; Kyyjärven Lämpö Oy
13	Edistetään kuntaan sijoittuvien aurinko- ja tuulivoimainvestointien toteutumista	Luodaan verkkosivuille osio <i>tuuli- ja aurinkovoima Kyyjärvellä</i>, johon kootaan tietoa vireillä olevista uusiutuvan energian hankkeista ja niiden etenemisestä.	2025– 2027	***	Verkkosivujen koonti valmis K/E	Yleishallinto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

Kestävä ruokajärjestelmä

"Kunnan järjestämät palvelut kuntalaisille ja muille sidosryhmille ovat laadukkaita ja tuloksekkaita."

– ote Kyyjärven kuntastrategiasta 2030

Maatalouden päästöt

Maatalouden rooli Kyyjärven kuntataloudelle ja elinvoimalle on merkittävä. **Maatalous muodosti 52 % (10,3 kt CO₂e) alueen kaikista päästöistä vuonna 2022.** Maatalouden päästöt ovat laskeneet noin 6 % (-0,7 kt) verrattuna vuoteen 2007.

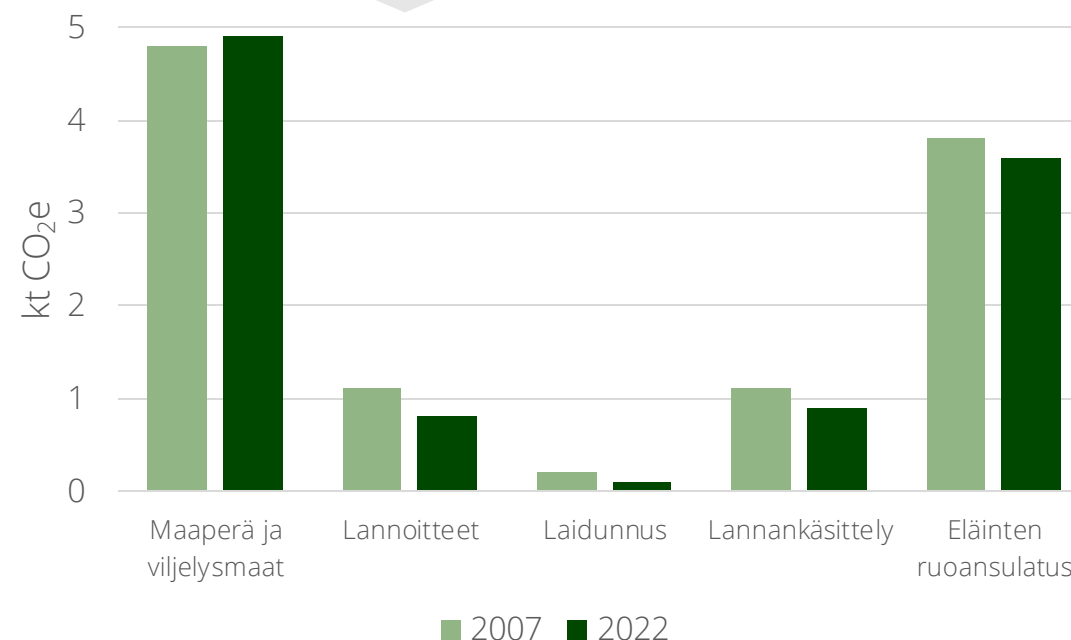
Kestävä ruokajärjestelmä -kokonaisuudessa kunta-organisaation suorat vaikutusmahdollisuudet rajoittuvat lähinnä ruokapalveluiden ympäristövaikutusten hallintaan (esim. ruoankulutus, ruokahävikki). Ruoantuotantoon voidaan välillisesti vaikuttaa maataloustoimen kautta, mutta haasteena on:

- Maatalouden päästöjen jakautuminen kahdelle eri päästösektorille (taakanjako- ja maankäyttösektorit).
- Maatalouden päästöihin vaikuttaviin toimiin (esim. viljelymenetelmät) liittyvät päätökset tehdään yksityisillä tiloilla.
- Tilakohtaisesti muodostuviin päästöihin vaikuttavista toimista ja olosuhteista on vaikea saada tietoa, mikä hankaloittaa ilmastotoimien seurantaa.

Suomessa vuosittain syntyvän ruokahävikin määrä per henkilö

20–25 kg

(Luonnonvarakeskuksen arvio)

Kaavio 6: Maatalouden päästöjen kehitys Kyyjärvellä päästölähteittäin.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta312

Toimenpiteet (1/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Ruokahävikin vähentäminen ja ruuan alkuperä						
14	Ruokahävikin määrää seurataan systemaattisesti	- Ruokahävikin seurantaan jatketaan systemaattisesti. Eri hävikkijakeille asetetaan vähennystavoitteet. - Hävikistä viestitään myös ulospäin, esimerkiksi infotaulujen avulla. - Osallistutaan kansallisiin teemaviikkoihin (ks. toimenpide #47).	Jatkuva	**	Hävikin määrä kg/v; €/v Tavoite asetettu K/E;	Ruoka- palvelut
15	Ruuan kotimaisuus-asteeseen kiinnitetään huomiota kunnan ruokapalveluissa ja kokoustarjoiluissa	- Ruokapalveluissa seurataan ruuan kotimaisuusastetta ja viestitään siitä ulospäin esim. infotaulujen avulla. - Kunnan kokoustarjoiluissa pyritään tarjoilemaan ensisijaisesti vain kotimaisia vaihtoehtoja.	2025–	**	Kotimaisuus-asteen seuranta aloitettu; ja tavoite asetettu K/E	Ruoka- palvelut
16	Lähi-, luomu- ja ympäristömerkityt elintarvikehankinnat	- Suositaan ruokapalveluissa lähi-, luomu-, kotimaista ja vastuullisesti tuotettua ruokaa. - Lähiuokaa hankitaan mahdollisuuksien mukaan esim. perunat & marjat.	Jatkuva	**	Lähiuoka-hankintojen määrä (€/v; %-osuus tuote-ryhmittäin)	Ruoka- palvelut

Toimenpiteet (2/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Ruokakasvatus						
17	Edistetään lasten ja nuorten terveellisiä ruokatottumuksia.	- Jatketaan kasvituotteiden tarjoamista linjaston ensimmäisenä, erillisinä komponentteina (ns. salaattibuffet). - Kehitetään ruokalistaa uudistuneet ravitsemussuositukset huomioiden (toimenpiteenä Kyyjärven ravitsemussuunnitelmassa 2023–2025). - Osallistetaan lapsia ja nuoria ruokalistan suunnitteluun hyvinvointisuunnitelman mukaisesti.	2025–2027	**	-	Ruoka-palvelut
18	Kasvisruokapäivät säännöllisesti ruokalistailla	- Pyritään muokkaamaan ruokalistoja kestävämpään suuntaan, lisäämällä kasvien osuutta lasten ruokailussa. - ml. puuropäivät sekä keustosuosikit kuten pinaattikeitto ja -letut. - Kasvisruokapäivien lisääminen ruokalistakiertoon otetaan tavoitteeksi (nykyisestä 1–3 krt/kk).	2025–	*	Kasvisruoka-päivien määrä ruokalistailla lkm.	Ruoka-palvelut
19	Ruokapalvelujen/aterioiden hiilijalanjäljen laskeminen	- Hyödynnetään tilausjärjestelmien tarjoamia palveluita ruuan hiilijalanjäljen laskemiseksi. - Viestitään ruuan hiilijalanjäljestä ulospäin esimerkiksi infotaulujen avulla.	2025–	**	Laskenta toteutettu K/E	Ruoka-palvelut

Toimenpiteet (3/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Maaseutupalveluiden ilmastotoimet						
20	Henkilöstön ilmasto- ja ympäristökoulutus	Osallistutaan koulutuksiin, joissa käsitellään maatalouden ilmasto- ja ympäristökestävyyttä (vähintään kerran vuodessa tai valtuusto-kaudessa).	Jatkuva	*	Koulutukseen osallistujien määrä (kpl/v)	Maaseutu- hallinto
21	Kunta organisoii tiedotus- ja koulutus- kampanjoita maatalous- yrittäjille	- Kampanja voi olla esim. kahvittelutilaisuus livenä tai verkon välityksellä tai verkossa tapahtuma tiedotuskampanja. - Teemoina esim. turvepeltojen kestävä käyttö, hiilensidonta kivennäis- mailla, nautojen ruokinnan optimointi, luonnonmonimuotoisuuden huomiointi viljelyksillä jne.	2026–	*	Tilaisuuksien/ kampanjoiden lkm./v.	Maaseutu- hallinto
22	Nostetaan kunnan kanaviin vuosittain innostava viljelijä-/ toimintatapa-esimerkki	- Paikalliset esimerkit kannustavat muitakin kokeilemaan uusia toiminta- tapoja ja -menetelmiä. - Nostetaan esille tiloilla jo tehtyjä toimia luonnon monimuotoisuuden ja muiden kestävyysteemojen saralla.	2026–	*	Esimerkkienostojen lkm./v.	Maaseutu- hallinto
23	Osallistutaan kehityshankkeisiin ja tiedotetaan maatalous- yrittäjiä kehittämis- hankkeista	Esimerkiksi MTK:n, ProAgrian ja JAMKin hankkeiden seuraaminen ja etenkin koetiloja etsivistä hankkeista tiedottaminen paikallisille maan- viljelijöille.	2026–	*	Hankkeiden ja tiedotteiden lkm./v.	Maaseutu- hallinto

Liikenne ja liikkuminen

Kyyjärven pienessä kylässä asuu ONNI ja vahva ME-henki. Kodikas elinympäristö sekä kaunis rantamaisema luovat kaiken ikäisille viihtyisän asuinpaikan ja vierailukohteen.

– ote Kyyjärven kuntastrategiasta 2030

Tieliikenteen päästöt

Kyyjärvellä tieliikenteen osuus alueen kokonaispäästöistä on maatalouden jälkeen toiseksi suurin (17 %). **Tieliikenteen päästöt olivat vuonna 2022 yhteensä 3,3 kt CO₂e***. Vuodesta 2007 päästöt ovat vähentyneet lähes kolmanneksella (–1,5 kt).

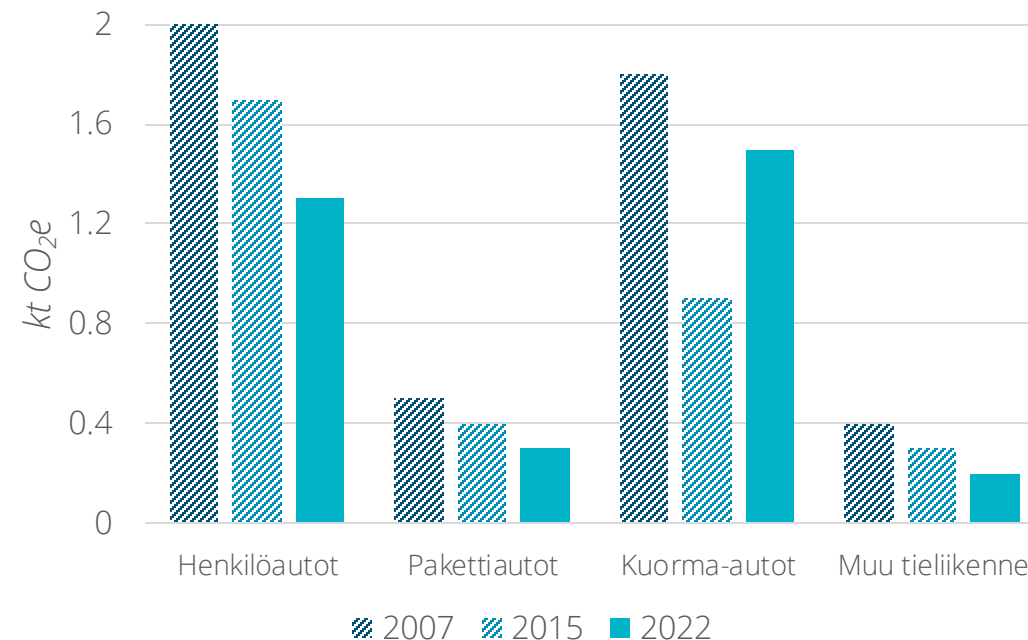
Kunnan vaikuttamiskeinoina on etenkin edistää palvelujen saavutettavuutta kävelen ja polkupyörällä, julkisin kulkuvälinein (esim. asiointikyydit) sekä etänä. Myös tieliikenteen vaihtoehtojen käyttövoimien, kuten sähkö ja biopolttoaineet, lataus- ja tankkausinfrastruktuurin kehittäminen on merkittävä päästövähennyskeino.

Kyyjärvi sijaitsee merkittävien valtaväylien risteysalueella, josta on hyvät kulkuyhteydet viereisiin maakuntiin.

**Tieliikenteen päästöihin ei lasketa läpiajoliikenteen päästöjä, jotka syntyvät muihin kuntiin rekisteröityjen ajoneuvojen tekemistä ajosuoritteista Kyyjärvellä.*

Sähkö- ja kaasuautojen sekä ladattavien hybridien osuus Kyyjärvellä liikennekäytössä olevasta henkilöautokannasta (v. 2024) oli yhteensä

4,2 %

Kaavio 7: Tieliikenteen päästöjen kehitys Kyyjärvellä ajoneuvotyypeittäin.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta312

Toimenpiteet (1/2)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Etäpalvelujen kehittäminen						
24	Kehitetään sähköistä asiointia ja palvelutarjontaa sekä henkilöstön digiosaamista	- Digiosaamisen edistäminen on yksi kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 teemoista. - Jatketaan kunnan tarjoamien palveluiden ja toimintojen sähköistämistä. - Huomioidaan palveluiden saavutettavuus tukemalla etenkin ikäihmisten digitaitojen kehittymistä ja asiointia (esim. digineuvontaa kirjastolla, kurssit kansalaisopistolla). - Edistetään henkilöstön digiosaamista säännöllisin koulutuksin ja kehittämällä koulutustarjontaa.	Jatkuva	**	Etänä saavutettavien palvelujen osuus (%)	Sivistysosasto; Yleishallinto
25	Tarjotaan hyvät etätyöskentelymahdollisuudet	- Työnkuvan salliessa etätyö on mahdollista kunnan työntekijöille. V. 2026 kartoitetaan vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden kiinnostus/tarve etätyötiloille sekä mahdollisuudet järjestää etätyötilat nykyisessä kiinteistökannassa. - Kuntastrategian (2030) SWOT-analyysissä <i>etätyön mahdollisuuden puitteet</i> tunnistettu mahdollisuudeksi ja <i>tietoliikenneyhteydet</i> vahvuudeksi.	Jatkuva	*	Kartoitus tehty K/E	Yleishallinto; Tekninen osasto
Kävelyn ja pyöräliikenteen edistäminen						
26	Työsuhdepolkupyörät henkilöstöetuutena	Etuus henkilöstön käytettävissä. Kannustetaan sen käyttöönottoon.	Jatkuva	*	Käyttömäärä %-osuus henkilöstöstä	Yleishallinto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/2)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
27	Kehitetään kävely- ja pyöräliikenteen olosuhteita	- Pyöräilyn edistäminen on kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 toimenpide Liikkuva aikuinen –teemassa. - Kannustetaan lähiliikkumiseen kehittämällä kävely- ja pyöräilyreittejä mm. varustelun, opasteiden ja reittikarttojen osalta sekä kampanjoin.	2025–	**	-	Tekninen osasto; Sivistys- osasto
Muut liikenteen päästöjä vähentävät toimet						
28	Mahdollistetaan koulu- kyytien laajempi, avoin käyttö	- Mahdollistetaan jatkossakin koulukyytien avoin käyttö kapasiteetin salliessa. - Nostetaan reitit ja aikataulut esille kunnan verkkosivuilla ja viestinnässä. Kannustetaan kuntalaisia koulukyytien hyödyntämiseen asiointiliikenteenä.	Jatkuva	*	-	Sivistys- osasto; Yleis- hallinto
29	Asennetaan sähkö- autojen latauspisteitä kuntakonsernin kiinteistöihin	- Asennetaan sähköautojen latausasemat (11 tai 22 kW) koulun parkkipaikalle. - Lisätään julkisessa käytössä olevat asemat Latauskartta.fi -palveluun.	2025	*	Toteutunut K/E	Tekninen osasto

Kestävä kuluttaminen

*Kyyjärvi on luotettava, yhteistyötahtoinen ja
yhteistyökykyinen kumppani.*

– ote Kyyjärven kuntastrategiasta 2030

Kestävä kuluttaminen

Kestävän kuluttamisen kantava ajatus on käyttää tuotteita ja palveluita tavalla, joka minimoi ympäristövaikutukset. Kestävien hankintojen ohella teemaan liittyviä avainsanoja ovat kierto- ja jakamistalous.

- **Kestävillä hankinnoilla** huomioidaan hyödykkeiden tuotannon, käytön ja elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset tai muita kestävän kehityksen näkökulmia. Esim. tuotteen/palvelun valintaperusteena voidaan käyttää pienempää hiilijalanjälkeä tai muita ympäristövaikutuksia osoittavaa indikaattoria. Sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä voidaan huomioida esim. lähihankinnoilla, mikä tukee paikallistaloutta.
- **Kiertotaloudessa** pyritään pitämään tuotteet ja materiaalit käytössä mahdollisimman pitkään, ehkäisemään jätteen syntyminen sekä hyödyntämään käytöstä poistuvaa materiaalia uudelleen. Kunnan keskeisenä vaikuttamiskeinona on mm. huomioida materiaalikierrot rakentamisessa ja hankittavien tuotteiden kierrätettävyyttä sekä edistää jätteiden lajittelua.
- **Jakamistaloudessa** hyödykkeet ovat yhteiskäytössä (esim. lainaus/vuokraus) sen sijaan että jokainen omistaisi ne itse, mikä vähentää tarpeetonta kulutusta. Kunta voi edistää jakamistaloutta esim. kirjastojen tavara-lainaamotoimintaa sekä tilojen varattavuutta ja monikäyttöisyyttä kehittämällä.

Suomalaiset tuottivat
yhdyskuntajätettä vuonna
2023

466 kg/hlö

n. 27 mrd. €

Kuntien ja kuntayhtymien
ulkoisten hankintojen
määrä vuonna 2023

Toimenpiteet (1/3)

Kestävä kuluttaminen

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Materiaalien kierto						
30	Jätteiden lajittelu- mahdollisuuksien kehittäminen ja jätteiden lajitteluun kannustaminen	- Järjestetään vuosittain kierrätyspäivä, jossa keskitetty keräys mm. suuri- kokoisille jätteille, SER-jätteelle, jätetuulle ja kemikaaleille. - Tiedotetaan asukkaita jätteiden lajittelumahdollisuuksista ja järjestetään jätteiden lajitteluun kannustavia kampanjoita. - Kehitetään jäteasemien ja lajittelupisteiden palvelutasoa (esim. aukioloajat).	Jatkuva	*	Lajittelupisteiden määrä jäte- lajeittain; Tiedotteiden/ kampanjoiden määrä (kpl/v)	Yleis- hallinto Milles- pakka Oy
31	Maamassojen uudelleenkäyttö ja kierrätysmateriaalien hyödyntäminen infrarakentamisessa	- Hyödynnetään infra- ja maanrakennustöissä kaivettavia maamassoja mahdollisuuksien mukaan (esim. kaivamalla ja läjittämällä materiaali- kerrokset siten, että ne ovat uudelleenkäytettävissä). - Ennen kiinteistöjen purkutöiden aloittamista kartoitetaan mahdolliset infrarakentamisen kohteet, joissa etenkin purkutiiltä, -betonia ja - asfalttia voidaan hyödyntää.	Jatkuva	**	%-osuus, uusio- maamassat rakentamisessa	Tekninen osasto
32	Käytöstä poistetun irtaimiston ja materiaalin jatkokäyttö	- Hyödynnetään käytöstä poistettua materiaalia koulujen ja varhais- kasvatuksen askartelu- ja käsityötoiminnassa. - Jatketaan mahdollisen käytöstä poistetun irtaimiston myyntiä esim. verkon huuto-kauppa-alustoilla tai antamalla ne haettaviksi.	Jatkuva	*	Myymättä tai lahjoittamatta jääneen irtaimiston määrä	Tekninen osasto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/3)

Kestävä kuluttaminen

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Kestävät hankinnat						
33	Lisätään hankinta-ohjeisiin kestävän kehityksen osio	- Hankintaohjetta korjattu keväällä 2024. Päivitystarve hankintaohjeelle viimeistään uuden hankintalain myötä (1.1.2026). - Lisätään kestävän kehityksen vertailuperusteita, pisteytystä ja kriteerejä (esim. kriteeripankki) sekä ohjeet niiden hyödyntämiseen. - Hankintoja tekevän henkilöstön koulutus kestävästä hankinnoista.	2026–2027	**	Toteutunut K/E; %-osuus, kestävyyspisteytys hankinnoissa	Yleis-hallinto
34	Kaukolämmön polttoaine hankitaan lähialueilta	Kyyjärven Lämpö ostaa kaukolämmön Kyyjärven Energiaosuuskunnalta, joka hankkii lämmöntuotannossa käytettävän puupohjaisen polttoaineen lähialueelta.	Jatkuva	*	Kaukolämmön päästökerroin (kg CO ₂ e/MWh)	Kyyjärven Lämpö Oy
Muut kestävän kuluttamisen toimenpiteet						
35	Tavaralainaamo-toiminnan kehittäminen	- Kirjastolla toimii tavaralainaamo, josta lainattavissa mm. roskapihtejä ja liikuntavälineitä kuten lumi- ja liukulumikenkiä, kävelysauvoja, frisbeegolf-kiekkoja. - Teknisen osaston kalustoa on julkisesti vuokrattavissa. Valikoimaan kuuluu mm. peräkärry, uppopumppu, rakennustelineet, metallinpaljastin. - Viestitään lainattavista esineistä ja vuokrattavasta kalustosta säännöllisesti. - Kehitetään lainaus- ja vuokraustoimintaa kartoittamalla asiakkaiden toiveita/tarpeita.	Jatkuva	*	Laina- ja vuokramäärät lkm./v	Sivistys-osasto; Tekninen osasto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (3/3)

Kestävä kuluttaminen

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Muut kestävän kuluttamisen toimenpiteet						
36	Vähennetään paperin- käyttöä kehittämällä sähköisiä palveluita ja asiakirjakäsittelyä	- Paperiarkistoon viedään vain lain mukaan pitkäaikaissäilytettävät asiakirjat. - Jatketaan digitaalisen arkistoinnin ja asiakirjakäsittelyn käyttöönottoa	2025–	**	Kulutetun paperin määrä / v.	Konserni- palvelut
37	Kertakäyttöisten tuotteiden korvaaminen uudelleenkäytettävillä	- Kartoitetaan toimialoittain kertakäyttöisten tuotteiden käyttö ja korvataan tuotteita uudelleen käytettävillä mahdollisuuksien mukaan - Esimerkiksi käsipyyhepaperit, kertakäyttöastiat jne.	Jatkuva	*	Korvattujen tuotteiden lkm./v	Yleis- hallinto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

Luonto ja ympäristö

"Kyyjärvi on sopivan kokoinen kunta asua, olla ja elää. Kodikkuus, turvallisuus elinympäristö sekä vesistöt ja kaunis rantamaisema luovat kunnasta kaiken ikäisille viihtyisän asuinpaikan ja vierailukohteen."

- Ote Kyyjärven kuntastrategiasta 2030

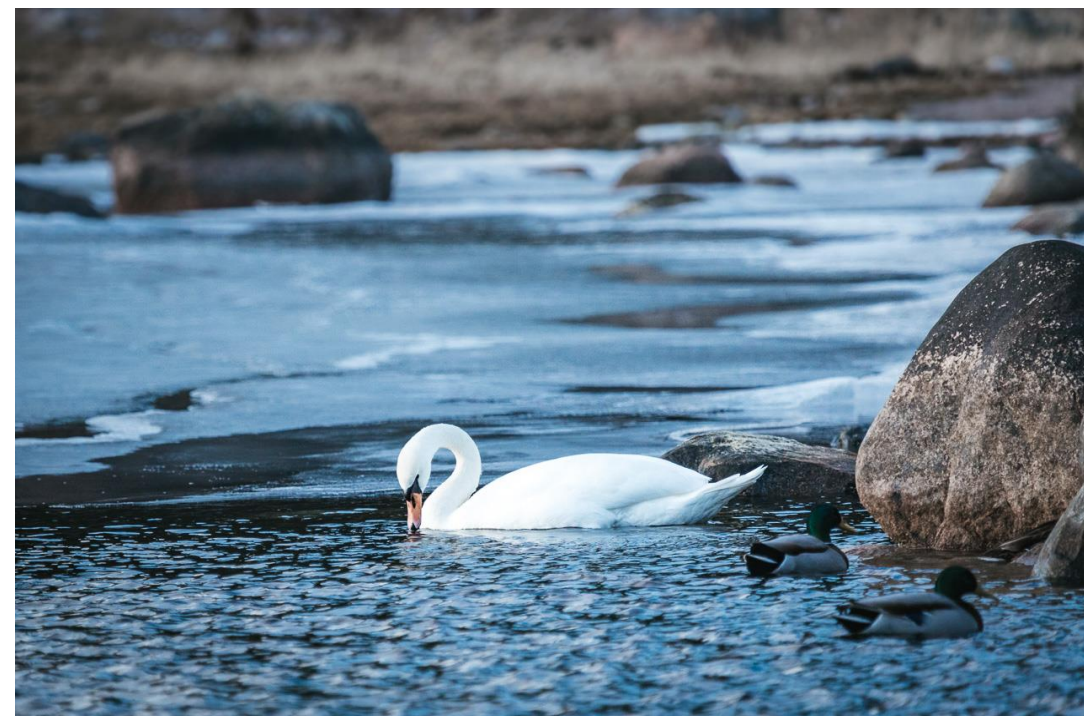
Luonto ja ympäristö

Ilmastonmuutos ja luontokato, eli luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen, ovat ympäristöongelmia, joiden tiedetään etenevän rinnakkain, toisiaan voimistaen. Siten **monet luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet** tukevat myös ilmastonmuutoksen hillintää sekä sen vaikutuksiin sopeutumista.

Kunnan kannalta keskeisiä toimia on huomioida luontoarvot metsien ja viheralueiden hoidossa sekä muussa maankäytössä. Myös vesistöt ovat tärkeä elinympäristö, joiden kuntoon kunta voi osaltaan vaikuttaa.

Merkittävät ilmastonmuutoksen paikallisvaikutuksiin sopeutumisen keinot liittyvät metsänhoitoon ja infra-rakentamiseen (esim. hulevesien hallinta).

Luonto- ja ympäristöaiheet olivat asukkaiden erityisesti toivoma teema ilmastosuunnitelmaa valmisteltaessa.

Kuva: Valokuvaaja Mika Nuorva

Toimenpiteet (1/2)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Ilmastonmuutokseen varautuminen						
38	Ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimet osana varautumissuunnitelma	- Laaditaan varautumissuunnitelma alueellisena yhteistyöhankeena. - Kartoitetaan ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen aiheuttamat paikallisvaikutukset (esim. kiinteistöt, infrastruktuuri, pohjavesialueet, hulevesiverkosto, metsäomaisuus, paikalliset elinkeinot) - Huomioidaan näkökulmia paikallisvaikutuksiin varautumiseksi ja sopeutumiseksi osana suunnitelmaa.	2025–2029	**	Varautumissuunnitelma valmis K/E	Kaikki palvelu-alueet
39	Vesilaitoksen Kriisinkestävyyden parantaminen	- Vesilaitoksen riskinarviointi tehty vuonna 2019. - Jatketaan toimenpiteitä Alajärvi-Kyyjärvi runkolinjojen yhdistämiseksi. Tämä parantaisi vedenjakelun toimintavarmuutta kriisitilanteissa.	2025-	**	Runkolinjojen yhdistyminen toteutunut K/E	Tekninen osasto
Luontokadon hidastaminen						
40	Kannustaminen luonnonhoito-hankkeiden käynnistämiseen ja toteuttamiseen	- Paikallisten vesialueiden (Saarijärven reitti) kuntoluokitukset heikolla tasolla (välttävä). - Kannustetaan paikallisia toimijoita kuten kalastuskuntia tai kylä-yhdistyksiä käynnistämään pienimuotoisia kunnostushankkeita ja/tai osallistumaan mukaan muihin vesienhoidon hankkeisiin esim. talkootyön osalta (esim. niittoja, hoitokalastusta). - Vuosittaisen budjettivaraus pienten luonnonhoitohankkeiden käynnistämiseksi	Jatkuva	**	Kunnostustoimia toteutettu K/E	Kaikki palvelu-alueet

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/2)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
41	Monimuotoisuuden huomioinen viheralueiden hoidossa	- Kartoitetaan kunnan viheralueiden hoitotarve. Esimerkiksi nurmialueet, jotka soveltuvat niittyjen perustamiseen, voitaisiin muuttaa monimuotoisuutta tukeviksi alueiksi. Niittyjen hoidontarve on tavallisia nurmialueita vähäisempää (tästä syntyy myös taloudellista säästöä) - Lahopuupuiston perustaminen tai lahopuun lisääminen kunnan viheralueille.	2025-	**	Monimuotoisuuskohteiden lkm.	Tekninen toimi
Lasten ja nuorten ympäristökasvatus						
42	Lasten ja nuorten luontosuhteen parantaminen	- Lapsia ja nuoria osallistetaan erilaisiin luonnonhoitotöihin vuosittain yhdessä kunnan muiden toimijoiden kanssa (MHY & 4H) - Osallistetaan oppilaat koulun pihan suunnitteluun ja hoitoon (mm. hyötypuutarha, lajien seuranta) ja hyödynnetään lähiympäristöä opetuksessa. <i>Ks. toimenpide #54.</i>	Jatkuva	*		Sivistys-toimi

Verkostot ja viestintä

"Kyyjärvi tekee aktiivisesti kaikkia osapuolia hyödyttävää hyvää yhteistyössä kaikkien kanssa."

– ote Kyyjärven kuntastrategiasta 2030

Verkostot ja viestintä

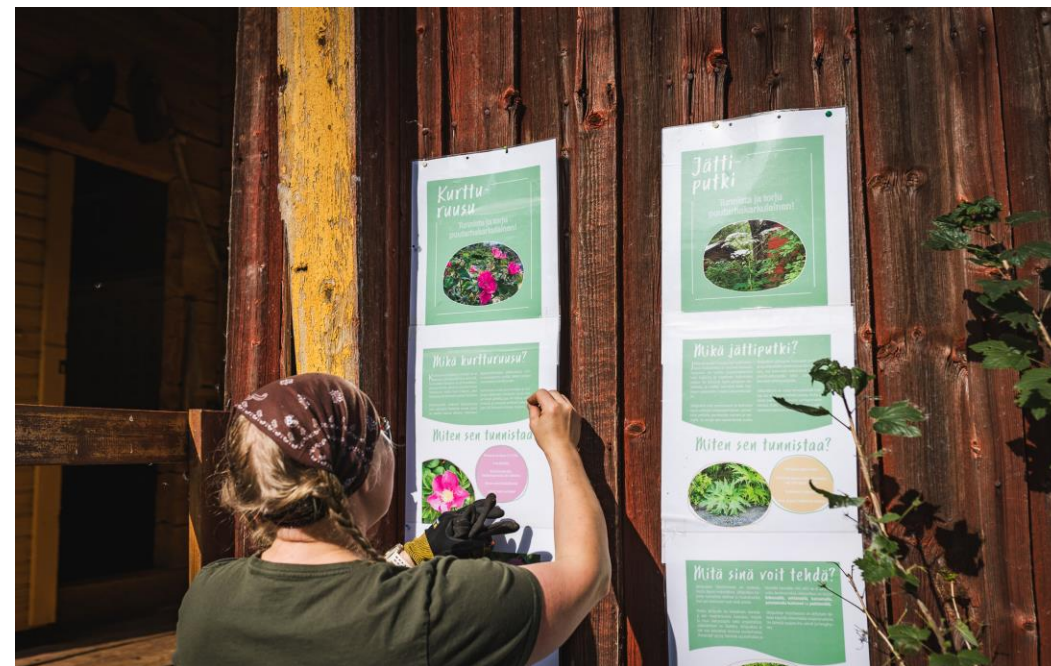
Verkostot ja viestintä -teemassa korostuvat yhteistyö, osallisuus sekä ilmastotyön näkyväksi tekeminen.

Khk-päästöjä seurataan alueellisina, eli kuntarajojen sisällä syntyvinä. Kunnan omasta toiminnasta aiheutuvien päästöjen osuus on keskimäärin 5–10 % ja loput ovat kuntalaisten, yritysten ja järjestöjen tuottamia päästöjä. On tärkeää, että kunta kannustaa ja ottaa kaikki alueen toimijat mukaan ilmastotyöhön.

Kaikkea ei tarvitse tehdä itse. Yhdessä kuntalaisten sekä esim. alueella toimivien kehittämishankkeiden ja yhteistyöverkostojen kanssa voidaan saavuttaa vaikuttavia tuloksia niukoillakin resursseilla.

Aktiivisella viestinnällä hyvät ilmastoteot saadaan näkyväksi ja kuntalaisten tietoon.

Kuva: Valokuvaaja Mika Nuorva.

Toimenpiteet (1/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Ilmastotyön koordinointi ja viestintä						
43	Kunnan ilmastotyöstä viestitään aktiivisesti	- Viestinnän suunnittelu (esim. vuosikellon laadinta), minkä yhteydessä huomioidaan ilmastoviestinnän näkökulmia. - Kerrotaan myös muista paikallisista (yritykset, yhteisöt) ilmasto- ja kiertotalousteoista. - Jatketaan Nopola Newsin käyttöä viestinnässä.	2025–	**	Vuosikello valmis K/E; Julkaisut lkm./v.	Yleis- hallinto
44	Tartutaan yhteistyö- mahdollisuuksiin alueella vaikuttavien muiden toimijoiden kanssa	- Toteutetaan ilmastosuunnitelman teemoja edistäviä toimenpiteitä yhdessä potentiaalisten yhteistyökumppaneiden kanssa esim. kylä-yhdistykset, ProAgria, Leader Viisari, Sydänsuomessa, Maaseudun sivistysliitto, seudulla vaikuttavat kehityshankkeet. - Viestitään aktiivisesti myös muiden toimijoiden tapahtumista.	Jatkuva	**	Yhteistyö- hankkeiden / kohteiden lkm.	Elinkeino- palvelut
45	Huomioidaan ilmastosuunnitelma kuntastrategiaa päivittäessä	Päivitettävään kuntastrategiaan lisätään ilmastosuunnitelmaa vastaava päästövähennystavoite ja mahdollisesti seurantamittareita.	2025– 2026	*	-	Yleis- hallinto; Kunnan- hallitus
46	Kansallisiin teema- viikkoihin, päiviin ja – kampanjoihin osallistuminen	- Osallistutaan vähintään kerran vuodessa esim. Kestävän kehityksen viikkoon, Liikkujan viikkoon tai Energiansäästöviikkoon. - Teemaviikkoihin osallistuminen tehdään näkyväksi koko kunta-organisaatiossa ja asiasta viestiään kuntalaisille eri kanavissa.	Jatkuva	*	Osallistuminen kampanjoihin lkm./v.	Kaikki palvelu- alueet

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Asukkaiden, yritysten ja järjestöjen kannustaminen mukaan ilmastotyöhön						
47	Sydänsuomen kestävän liiketoiminnan kasvu-ohjelma –hanke	- Kehitetään yrittäjyys- ja elinvoimapalveluiden henkilöstön vastuullisuus-osaamista ja yksikön palveluita yrityksille. - Yrityksiä tiedotetaan alueella ja maakunnassa järjestettävistä vastuullisuuskoulutuksista ja vihreän rahoituksen mahdollisuuksista. - Kannustetaan paikallisia yrityksiä/yrittäjiä mukaan hankkeeseen	2025–2026	*	Hankkeen tulos- ja tuotos-indikaattorit	Elinkeino- palvelut
48	Kannustetaan asukkaita ja järjestöjä mukaan kestävän kehityksen työhön	- Viestitään etenkin kyläyhdistyksille energiansäästökeinoista ja energiatehokkuustoimista. - Kannustetaan järjestöjä huomioimaan ilmastosuunnitelman ja kestävän kehityksen teemoja omassa toiminnassaan.	Jatkuva	**	Viestinnän määrä;	Yleis- hallinto; Elinkeino- palvelut
49	Vastuullisen toimijan palkitseminen kunnassa	Palkitaan vuosittain yritys/yhdistys/yksityishenkilö/porukka, joka on erityisesti edistänyt kestävyysteemoja Kyy Yorkissa	2025–	*	Ehdokkaat lkm/v.	Elinkeino- palvelut
Kestävyyskasvatus						
50	Vuosittainen kestävyys-raha nuorisovaltuuston käyttöön	- Varataan budjetista vuosittainen rahasumma (esim. 500–1000e), jonka käytöstä nuorisovaltuusto saa itsenäisesti päättää. - Avustus on tarkoitus käyttää kestävästä kehitystä edistävään toimintaan.	2026–	*	Toteutus K/E	Sivistys- osasto

Toimenpiteet (3/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
51	Kokeillaan energian- säästämiseen tähtäävää kampanjaa koulussa	50/50-mallissa puolet energiansäästötoimien taloudellisista säästöistä annetaan koulun (esim. oppilaskunnan) käyttöön - Mahdollistetaan energian- ja vedenkulutuksen seuranta koulussa - Tiedotetaan saavutetuista säästöistä ulospäin ja laajennetaan kampanjointia uusiin kohteisiin mahdollisuuksien mukaan	2026–	*	Energian-/ vedensäästö vuosittain kiinteistöittäin (kWh/m ³ /€ / v)	Tekninen osasto; Sivistys- osasto
52	Luontopainotteinen varhaiskasvatus / esiopetus	- Varhaiskasvatuksessa toteutetaan Suomen Ladun kehittämää Metsämörri-toimintaa, jossa innostetaan ”lapset lähiluontoon leikkimään, liikkumaan, ihmettelemään ja tutkimaan”. - Varhaiskasvatuksessa edistetään myös välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä. - Päiväkoti Muksulalla on ollut FEE Suomen myöntämä Vihreä Lippu – tunnus vuosina 2016–2019.	Jatkuva	**	-	Sivistys- osasto
53	Ympäristökasvatus- suunnitelman päivitys	- Kyyjärvellä on v. 2016 laadittu perusopetuksen ympäristökasvatus-suunnitelma, jonka mukaisesti jokaiselle vuosiluokalle valitaan lukuvuosittain kestävä kehitys edistävä tavoite. - Päivitetään ympäristökasvatussuunnitelma seuraavan OPS-päivityksen yhteydessä. Huomioidaan yksilöllinen, läpi perusopetuksen kestävä oppimispolku (luokka-astekohtaiset oppimistavoitteet).	2026	**	Suunnitelma päivitetty K/E	Sivistys- osasto

Ilmastotyön organisointi Kyyjärvellä

Tässä osiossa kerrotaan kuinka ilmastosuunnitelman saa otettua käyttöön mahdollisimman tehokkaasti ja kuinka organisoida työn aloittaminen, toimenpiteiden seuranta ja ilmastosuunnitelman päivittäminen.

Ilmastotyö kunnan strategiassa

Ilmastotyö tukee Kyyjärven kuntastrategiaa, jossa lukee: *"Kyyjärven pienessä kylässä asuu ONNI ja vahva ME-henki. Kodikas elinympäristö sekä kaunis rantamaisema luovat kaiken ikäisille viihtyisän asuinpaikan ja vierailukohteen."*

Ilmastosuunnitelma vuodelta 2025 on Kyyjärven kunnan ensimmäinen ilmastotyön tavoitteellinen toimenpideohjelma, jota on suositeltavaa käyttää tukena kunnan strategian päivittämisen yhteydessä. Ilmastosuunnitelmassa on monia toimenpiteitä, mitkä toteuttavat ajatusta kodikkaasta elinympäristöstä, kauniista rantamaisemasta ja luovat omalta osaltaan Kyyjärvestä viihtyisän ja luonnonläheisen asuinpaikan ja vierailukohteen.

Uuteen kuntastrategiaan on suositeltavaa sisällyttää ilmasto-suunnitelmaan kirjattu päästövähennystavoite ja mahdollisesti ilmastotyön teemoja ja suuntaviivoja.

Myös ilmastosuunnitelmaan kirjattuja seurantaindikaattoreita on hyvä siirtää suoraan osaksi uuden kuntastrategian seurantaa.

Suunnitelman jalkauttaminen

Kuva: Valokuvaaja Mika Nuorva

Ilmastosuunnitelmaan on kirjattu toimenpiteitä kuntakonsernin toimialoille ja yhtiöille. Lähtökohtaisesti toimenpiteet ovat kustannusvaikutuksiltaan sellaisia, että niiden voidaan katsoa olevan realistisesti toteutettavissa määritellyllä aikataululla ja niiden pitkän aikavälin tavoitteena on myös saada aikaan taloudellista säästöä.

Usean toimenpiteen osalta toteutus edellyttää tarkempaa suunnittelua. On tärkeää, että tuleville vuosille määritellyt toimet huomioidaan toimialojen vuosittaisissa talousarvioesityksissä. Rajallisten resurssien näkökulmasta toimenpiteistä tulisi ensisijaisesti priorisoida vaikuttavimmat eli ne, joilla on suurin potentiaali vähentää khk-päästöjä tai muita negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Muutos vaatii aikaa ja ilmastotavoitteet ulottuvat pidemmälle aikajänteelle. Ilmastotyön jalkauttamisen kannalta keskeistä on **päättäjien ja johdon sitoutuminen asetettuihin tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja niiden resursointiin** yli valtuustokausien.

Myös **henkilöstön osaamisen kehittäminen** on tärkeässä roolissa – ilmastosuunnitelma tulisi sisällyttää henkilöstön ja kuntapäättäjien perehdytysohjelmaan sekä huomioida kestävä kehityksen aiheita sisäisessä koulutussuunnitelmassa.

Ilmastotyön seuranta

Lähtökohtaisesti ilmastosuunnitelman seurannasta vastaa kunnan johtoryhmä (toimialajohtajat tahoillaan) ja kunnanhallitus, ellei muuta seurantaryhmää ole erikseen nimetty.

Ilmastosuunnitelman toteuma **raportoidaan vuosittain** kunnan tilinpäätöksen yhteydessä julkaistavassa toimintakertomuksessa*:

- Toimintakertomuksen ympäristöasiat-kappaleessa kerrotaan edeltävän vuoden aikana tehdyistä merkittävistä toimenpiteistä ja mahdollisuuksien mukaan niiden vaikuttavuudesta (esim. kustannukset, päästövähennys- tai muut ympäristövaikutukset).
- Myös osana ilmastotyötä kehitettävien seurantaindikaattorien tuorein tieto päivitetään toimintakertomukseen.
- Jokaiselle toimenpiteelle on toimenpidetaulukossa määriteltävä aikataulu ja mittari, joiden avulla niiden toteutumista voi seurata ja raportoida.

*Kirjanpitolaki velvoittaa kuntaa esittämään toimintakertomuksessa tunnusluvut ympäristövaikutuksista ja olennaiset tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista (esim. toiminnan vaikutus ympäristöön, uusiutuvan energian käyttö, merkittävät ympäristöön vaikuttavat ja vaikutuksia ehkäisevät toimenpiteet).

Kuva: Valokuvaaja Anne Kalliola.

Ilmastosuunnitelman päivittäminen

Ilmastosuunnitelma on toistaiseksi voimassa oleva asiakirja, jonka sisältö on päivitettävä vähintään kerran valtuustokaudessa.

On suositeltavaa, että päivitystyön yhteydessä järjestetään osallistamistilaisuuksia, joissa asukkaat sekä alueen järjestöt, yritykset ja muut toimijat voivat kertoa toiveensa ilmastotyön suuntaviivoiksi sekä tarpeistaan toteuttaakseen kestävä elämäntapaa ja -liiketoimintaa.

Päivitetty ilmastosuunnitelma käsitellään kunnanhallituksessa ja -valtuustossa. Uuden valtuustokokoonpanon aloittaessa on suositeltavaa, että päättäjille järjestetään perehdytystilaisuus, jossa ilmastosuunnitelmaa ja kunnan ilmastotyötä käydään läpi.

Päivitetty ilmastosuunnitelma julkaistaan kunnan verkkosivuilla.

Päivittämisen yhteydessä:

- Lisätään ajantasainen seurantatieto (esim. khk-päästöjen kehitys).
- Korvataan jo toteutetut määräaikaiset toimenpiteet uusilla toimenpiteillä.
- Uusien toimenpiteiden suunnittelussa tulee tarkastella niiden vaikuttavuutta huomioiden toteutunut päästökehitys.
- Toimenpiteet kattavat vähintään seuraavan valtuustokauden, mutta mahdollisuuksien mukaan myös pidemmän aikajänteen.
- Päivitetään nykyisiä tai lisätään uusia seurantaindikaattoreita tarvittaessa.

Ilmastotyön käynnistäjän työkalupakki

Tähän osioon on koottu teemoittain lisätietoja, ideoita ja vinkkejä, kuinka päästä alkuun ja kehittää ilmastotyötä. Lisäksi osio sisältää kirjoitushetkellä tiedossa olevia potentiaalisia koulutuksia ja rahoituskanavia.

Energiatehokkuuden kehittäminen

Energia

Energiatehokkuuden oheishyödyt kunnissa ja kuntayhtymissä (Motiva)

https://www.motiva.fi/files/16968/Energiatehokkuuden_oheishyodyt_kunnissa_ja_kuntayhtymissa.pdf

ESCO-hankintaohje julkisille toimijoille (Motiva)

https://www.motiva.fi/files/21788/ESCO_hankintaohje_julkisille_11-2023.pdf

Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa -opas (TEM)

https://www.motiva.fi/files/10919/Tyo-_ja_elinkeinoministerion_ohjeet_Energiatehokkuus_julkisissa_hankinnoissa.pdf

KETS – kunta-alan energiatehokkuussopimus:

<https://energiatehokkuussopimukset2017-2025.fi/aineistot-ja-ohjeet/kunta-ala/>

Koulutukset

Motivan verkkokurssit energia-
tehokkuudesta ja uusiutuvasta
energiasta

<https://motiva-verkkokurssit.fi/>

Rahoitukset

Julkisen sektorin tuet energia-
investointeihin (Motiva)

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/tuet_ja_rahointus

Ruokapalveluiden kehittäminen

Kestävä ruokajärjestelmä

Ideoita ruokakasvatukseen (Sydänliitto)

<https://neuvokasperhe.fi/ammattilaiset/ruokapalvelut/>

Opas lähiruokahankintoihin ammattikeittiöissä (Motiva)

https://www.motiva.fi/files/22468/Lisaa_lahi- ja_luomuruokaa_dynaamisella_hankintajärjestelmällä_opas.pdf

Vastuullisten ruokapalvelujen hankintaopas (MMM)

<https://mmm.fi/julkiset-ruokahankinnat/ruokapalveluiden-hankintaopas>

Hankintojen kriteeripankki sen käyttö (Motiva)

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/teemat/terveytta-edistava-ruokavalio/ravitsemussitoumus/vrn-sidosryhmaseminaari-26.10.2023.-kriteeripankki-vauhdittaa-ravitsemuskriteerien-kayttoa_suvisalmela_motiva.pdf

Politiikkasuositus: Maltillisella ruokavalion muutoksella jo merkittäviä terveys- ja ympäristöhyötyjä (LUKE)

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547168/luke_ruokavaliomuutoksen-hyodyt_policy-brief-web.pdf

Maistuva koulu – Ruokailoa koulupäivään!

<https://maistuvakoulu.fi/>

Työkalut

Vastuullisuusohjelma ruokapalveluun
(Savon ammattiopisto)

<https://sakky.fi/fi/vastuullinen-ruokapalvelu>

Koulutukset

Vastuullinen ruokapalveluala

<https://kadenjalki.fi/tuote/vastuullinen-ruokapalveluala/>

KasvisPro – Kasvisruoka ja proteiinit
ruokapalveluissa (Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu)

<https://www.xamk.fi/hanke/kasvisruoka-ja-proteiinit-ruokapalveluissa-kasvispro-koulutus/>

Alueellinen ilmastotyö maataloudessa (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555109>

Turvepeltojen käytön tiekartta vuoteen 2050 (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555495>

Hiiliopas – katsaus hiileen ja hiiliviljelyn perusteisiin (BSAG)

<https://www.bsag.fi/wp-content/uploads/2020/01/BSAG-hiiliopas-1.-painos-2020.pdf>

Politiikkasuositus – Monimuotoinen viljely vahvistaa maatalouden muutoskestävyyttä ja huoltovarmuutta (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/553177>

Maatalouden vähähiilisyystiekartta, päivitetty 2024 (MTK)

https://www.mtk.fi/documents/d/mtk/maatalouden_ilmastotiekartta_2024_netti

Työkalut

Laskurit kasvihuone- ja viljelytiloille (Maaseutuverkosto)

<https://maaseutuverkosto.fi/agrihubi/laskurit-ja-tyokalut/laskurit/>

Työkalut kasvihuone- ja viljelytiloille (Maaseutuverkosto)

<https://maaseutuverkosto.fi/agrihubi/laskurit-ja-tyokalut/tyokalut/>

Maatilan varautumisen työkaluja (Maavara-hanke)

<https://maavara.savonia.fi/materiaali/>

Ideoita kestävään liikkumiseen

Liikenne ja liikkuminen

Fossiilittoman liikenteen tiekartta 2021 (LVM)

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163258/LVM2021_15.pdf

Etätyön vaikutukset liikenteenkasvihuonekaasupäästöihin (Valtioneuvosto)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163413>

Autokalkulaattori – laskuri ilmastovaikutusten ja kustannusten arviointiin (Suomen ilmastopaneeli)

<https://autokalkulaattori.fi/>

Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen mahdollisuudet ja esteet (Valtioneuvosto)

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163414/VNTEAS_2021_53.pdf

Ideoita koululaisten pyöräilyn lisäämiseen – aktiivisten koulumatkojen edistäminen (Fiksusti kouluun)

<https://fiksustikouluun.fi/aktiivisten-koulumatkojen-edistaminen-vahvasti-mukana-tuoreessa-tutkimuksessa/>

Liikkuva varhaiskasvatus:

<https://liikkuvavarhaiskasvatus.fi/>

Pyöräilykuntien verkosto

<https://www.poljin.fi/>

Työkalut

Suunnittelupohja kävelyn ja pyöräilyn edistämisohjelman laadintaan (Valonia)

<https://valonia.fi/materiaali/suunnittelupohja-kavelyn-ja-pyoraliikenteen-edistamisohjelmalle/>

Rahoitukset

Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman valtionrahoitus

<https://www.traficom.fi/fi/liikenne/liikennejarjestelm/a/kavely-ja-pyoraliikenne/kavelyn-ja-pyorailyn-investointiohjelman>

Ideoita kestävään kuluttamiseen

Kestävä kuluttaminen

Kestävät hankinnat

Ympäristönäkökohdat (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö)

<https://www.hankinnat.fi/vastuullisuus-ja-kehittaminen/ymparistonakokohdat>

Vähähiilisten hankintojen pelikirja, Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkkostomainen osaamiskeskus, 2021.

<https://www.hankintakeino.fi/sites/default/files/media/file/KEINO-pelikirja-08122021.pdf>

Hankintojen vähähiilisyyspotentialin tuotekortit (KEINO-osaamiskeskus)

<https://www.hankintakeino.fi/fi/materiaalipankki/vahahiilisyyspotentialin-tuotekortit>

Vastuullisuuskriteerit julkisiin hankintoihin (Motiva)

<https://kriteeripankki.fi/>

Kiertotalous

Kuntien kestävyysloikat (Kestävyysloikka-portaali)

<https://kestavyysloikka.ymparisto.fi/sektori/kunta/>

Kuntien kiertotaloustyökirja (Materiaalit kiertoon -portaali)

https://www.materiaalikiertoon.fi/fi-FI/Tyokalut/Kuntien_kiertotaloustyokirja

Kunnat ja alueet teemaryhmä -verkosto (Kiertotalous-Suomi)

<https://kiertotaloussuomi.fi/toiminta/kunnat-ja-alueet-teemaryhma/>

Koulutukset

Julkisilla hankinnoilla kestävä tulevaisuus (eOppiva)

<https://www.eoppiva.fi/koulutukset/julkisilla-hankinnoilla-kestava-tulevaisuus/>

Hankintapulssi-koulutussarja (Hansel)

<https://www.hansel.fi/hankintapulssi/hankintapulssi-koulutukset-2024/>

Ideoita luontotyöhön ja monimuotoisuuden ylläpitoon

Turvemaapeltojen viljelyn ja suometsien hoidon muutoksilla tuetaan ilmastolain tavoitteiden toteutumista (LUKE)

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/553274/Policy%20Brief%205_2023.pdf

Politiikkasuositus – Jatkuvaiteisen metsänkasvatuksen mahdollisuudet ja haasteet (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555503>

Selvitys Keski-Suomen hiilinieluista ja -varastoista (Keski-Suomen liitto)

<https://keskisuomi.fi/2024/10/28/uutta-tietoa-keski-suomen-hiilinielujen-ja-varastojen-nykytilasta-ja-tulevaisuuden-skenaarioista/>

Politiikkasuositus – Metsätalouden vesistö- ja ilmastopäästöjä voidaan hillitä välttämällä avohakkuita ja niihin liittyviä ojitustoimia (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/554751>

Rahoitukset

Toimenpidepaketti metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamiseen (MMM)

julkaistaan myöhemmin

<https://mmm.fi/-/metsien-kasvun-ja-hiilinielujen-vahvistamiseen-haetaan-toimenpidepaketilla-uusia-ratkaisuja>

Ideoita luontotyöhön ja monimuotoisuuden ylläpitoon

Viheralueiden hoito

Kestävän ympäristörakentamisen toimintamalli
(Viherympäristöliitto)

https://www.vyl.fi/hallinta/wp-content/uploads/2024/10/KESY_toimintamalli-web.pdf

Kaupunkivihreä – opas toimintaan (Viherympäristöliitto)
https://tapio.fi/wp-content/uploads/2021/06/who-opas_kaupunkivihrea_-_opas_toimintaan.pdf

Apua viheralueiden suunniteluun (Maa- ja kotitalousnaiset)
<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/maisemapalvelut/suunnittelupalvelut>

Viheralueiden pienilmaston ja monimuotoisuuden
parantaminen kasvillisuuden avulla (LAB Open)
<https://www.labopen.fi/lab-pro/viheralueiden-pienilmastojen-ja-monimuotoisuuden-parantaminen-kasvillisuuden-avulla/>

Varautuminen

Ilmastomuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden vaikutukset
luontoon ja luonnonvaratalouteen (LUKE)

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/554306/luke-luobio_118_2023.pdf

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030
(Valtioneuvosto)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165337>

Ideoita viestintään ja koordinaatioon

Verkostot ja viestintä

Ilmastoviestintä

Pieni opas kuntien ilmastoviestintään (Keski-Suomen liitto)

<https://keskisuomi.fi/wp-content/uploads/2020/11/B-208-Pieni-opas-kuntien-ilmastoviestintaan.pdf>

Vaikuttavan ilmastoviestinnän opas (Ilmastokestävä pohjois-Karjala 2030-hanke)

https://pohjois-karjala.fi/wp-content/uploads/2024/01/Ilmastoviestinnan-opas_valmis.pdf

Ilmastoviestinnän askeleet (Kuntaliitto)

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2162-ilmastoviestinnan-askeleet>

Ilmastojohtaminen

Ilmastojohtajat – ilmastojohtamisen reseptikirja (Motiva)

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/ilmastojohtajat

Case Raisio: Ilmastojohtaminen käyntiin kunnan arjessa (Raision kaupunki)

<https://www.hiilineutraalisuomi.fi/download/noname/%7BF3051BC2-B92B-4460-9954-BF69DE33B0BE%7D/179809>

Sanoista tekoihin – ilmastojohtamisen työpajamateriaalit kunnille (Valonia)

<https://valonia.fi/materiaali/sanoista-tekoihin-ilmastojohtamisen-tyopajamateriaalit-kunnille/>

Työkalut

Viestinnän vuosikello (Valonia)

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fvalonia.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2023%2F06%2FViestinnan-vuosikellopohjat.xlsx>

Koulutukset

ILMAVA – Ilmastojohtamisen valmennus kunnille (Kuntaliitto)

<https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/ymparisto/ilmastonmuutos/ilmastokunnat/ilmava>

Viestintätaidot-koulutussarja (EduHouse)

<https://trainings.eduhouse.fi/avainsana/viestinta/>

Lähteet

Lähteet

Euroopan komissio. 2021. Restriction of Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment (RoHS).

https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/rohs-directive_en?prefLang=fi

Euroopan komissio. 2019. Komission delegoitu päätös (EU) 2019/1597: Velvoite ruokahävikin seurannasta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1597>

Kuntaliitto. 2018. Yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksissä. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1948-yleisohje-ymparistoasioiden-kirjaamisesta-ja-esittamisesta-kunnan-ja>

Kyyjärven kunta. 2024. Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kyyjärvi: Kuntastrategia 2030. <https://www.kyyjarvi.fi/sites/kyyjarvi.fi/files/tiedostot/liitetiedostot/Kuntastrategia%2025.11.2019%20%28p%C3%A4ivitetty%2011.3.2024%29.pdf>

Kyyjärven kunta. 2020. Kyyjärven kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021–2025. <https://www.kyyjarvi.fi/sites/kyyjarvi.fi/files/tiedostot/liitetiedostot/Laaja%20hyvinvointikertomus%202017-2020%20ja%20hyvinvointisuunnitelma%202021-2025.pdf>

Suomen ympäristökeskus. 2024. Kuntien ja alueiden khk-päästöt. [Viitattu 28.3.2025]. https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta265

Suomen ympäristökeskus. 2024. Kuntien khk-päästöjen

skenaariotyökalu. <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

Suomen ympäristökeskus. 2024. Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä. [Viitattu 28.3.2025]. [https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot-ja-indikaattorit/Kuntien-ja-alueiden-kayttoperusteiset-kasvihuonek-aasupaastot/Kayttoperusteisen-paastolaskennan-menete\(50082\)](https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot-ja-indikaattorit/Kuntien-ja-alueiden-kayttoperusteiset-kasvihuonek-aasupaastot/Kayttoperusteisen-paastolaskennan-menete(50082))

Tilastokeskus. 2025. Suomen virallinen tilasto (SVT): Jätetilasto. [Viitattu: 28.3.2025]. <https://stat.fi/tilasto/jate>

Valtiokonttori. 2025. Hankintojen arvo. [Viitattu: 27.2.2025]. <https://www.tutkihallintoa.fi/julkiset-hankinnat/hankintojen-arvo/>

Ympäristöministeriö. 2023. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:17: Opas kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164905/YM_2023_17.pdf

Valokuvat

Valokuvaaja Anne Kalliola. Sydänsuomessa-sivuston valokuvapankki. (Kuvat s. 24, 42 & 50). <https://sydansuomessa.fi/kuvapankki/valokuvat/>

Valokuvaaja Mika Nuorva. Keski-Suomen Liiton ilmasto- ja luontoviestinnän kuvapankki. (Kuvat: s. 1, 8, 16 29, 33, 38, 39, 43, 47, 49, 52 & 61).